

แนวการศึกษา

วิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer

สู่เกษตรกรมืออาชีพ

โดย

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙

จังหวัดพิษณุโลก

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

คณะทำงานผลิตวิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

๑. ผศ.ดร.กฤษดา กาวีวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพิษณุโลก	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๒. นายอาชว์ชัยชาญ เลี้ยงประยูร	เกษตรจังหวัดพิษณุโลก ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๓. นายนิพนธ์ แรมวิโรจน์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก	ประธานคณะทำงาน
๔. นายสุพจน์ จิตสุภาวงศ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร	คณะทำงาน
๕. นายวิวัฒน์ สังวาลย์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก	คณะทำงาน
๖. นายภาณุพัฒน์ มณีล่ำ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี	คณะทำงาน
๗. นายมงคล อินทร์ตา	ประธานคณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๘. นายชุติมันต์ จันฝาย	รองประธานคณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๙. นายศศเศรษฐโชค ตามพระหัตถ์	รองประธานคณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๑๐. นางมีรพัฒน์ ศักดิ์เสือ	คณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๑๑. นายธนนน ธีรวงศ์ไพศาลกุล	คณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวสุวิดา ชื่นอมรกุลชัย	คณะกรรมการเครือข่าย YSF ระดับเขต	คณะทำงาน
๑๓. นางเยาวเรศ เมืองอินทร์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก	คณะทำงานและเลขานุการ

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญคือการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-learning ให้กับเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการถ่ายทอดความรู้ให้เกิดความรวดเร็ว สะดวก และเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเดินทาง ลดต้นทุนการฝึกอบรมโดยดำเนินการผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในงานส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก จึงได้ดำเนินการผลิตบทเรียนวิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพโดยรวบรมเอกสารด้านวิชาการ ประสบการณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบงาน Young Smart Farmer และกรณีตัวอย่างของ Young Smart Farmer ที่ประสบความสำเร็จเป็นผู้ผลิตบทเรียนประกอบการเรียนรู้ออนไลน์และประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

ดังนั้น วิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer ส่วนที่ ๒ การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer ส่วนที่ ๓ กรณีศึกษา : การพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาเกษตรกรให้มีความมั่นคงด้านอาชีพในระดับพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คณะทำงานผลิตบทเรียน
วิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer
สู่เกษตรกรมืออาชีพ
งานส่งเสริมการเกษตร
กรกฎาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

รายการ **หน้า**

คณะทำงาน

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง (๑)

สารบัญภาพ (๒)

รายละเอียดวิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ (๓)

-คำอธิบายวิชา

-วัตถุประสงค์

-รายชื่อบทการเรียนรู้

คำชี้แจงการเรียนรู้ (๔)

- การดำเนินการเรียนรู้
- การทำกิจกรรมบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
- การประเมินผลการเรียนรู้
- คำแนะนำการเข้าใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
- เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ

รายการผลิตสื่อ

บทที่ ๑ หลักการ แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer **๑**

ตอนที่ ๑.๑ หลักการ แนวคิดและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer ๑

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer ๑

เรื่องที่ ๑.๑.๒ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม Young Smart Farmer ๓

ตอนที่ ๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ ๖

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การสร้างและการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ ๖

เรื่องที่ ๑.๒.๒ องค์ประกอบของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ ๑๐

บทที่ ๒ การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ **๑๓**

ตอนที่ ๒.๑ หลักการพัฒนาตนสู่อาชีพการเกษตร ๑๓

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล ๑๓

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ทดลองและปฏิบัติตามแผน ๑๗

ตอนที่ ๒.๒ อาชีพการเกษตรสร้างรายได้ – สร้างสุข ๑๙

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการเกษตรสู่ความยั่งยืน ๑๙

เรื่องที่ ๒.๒.๒ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ๒๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๓ กรณีศึกษากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ **๒๗**

ตอนที่ ๓.๑ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดอุทัยธานี ๒๗

เรื่องที่ ๓.๑.๑ กรณีตัวอย่าง : ไร่นาสวนผสมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ ๓.๒ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดพิจิตร ๓๓

เรื่องที่ ๓.๒.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมการปลูกเมล่อนในโรงเรือน Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๓ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดพิจิตร ๓๖

เรื่องที่ ๓.๓.๑ กรณีตัวอย่าง : กระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออกฉบับมืออาชีพ Young Smart Famer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๔ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดกำแพงเพชร ๔๒

เรื่องที่ ๓.๔.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมเทคนิคการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำ Young Smart Famer จังหวัดพิจิตร

บทที่ ๔ สรุปกระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ **๔๖**

ส่วนที่ ๑ การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ๔๖

ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer ๔๗

ส่วนที่ ๓ การประเมินผล Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ ๔๘

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๑.๑	๔
ตารางที่ ๑.๒	๙

สารบัญภาพ

ภาพที่	**หน้า**
ภาพที่ ๑.๑	๓
ภาพที่ ๑.๒	๖
ภาพที่ ๓.๑	๒๙
ภาพที่ ๓.๒	๔๐
ภาพที่ ๓.๓	๔๑

รายละเอียดวิชา

คำอธิบายวิชา กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ เนื้อหาของวิชาประกอบด้วยหลักการ แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ กรณีศึกษา การบริหารจัดการพื้นที่ระบบไร่นาสวนผสม การปลูกพืชในโรงเรือนให้ได้คุณภาพ การบริหารจัดการส้มโอให้มีคุณภาพเพื่อการส่งออก และการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำปลูกน้อยได้มาก เพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระและถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตร
๓. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
๔. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นมืออาชีพ

รายชื่อบทการเรียนรู้

๑. ปฐมนิเทศวิชาและประเมินผลตนเองก่อนเรียน

๒. บทที่ ๑ หลักการ แนวคิด การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer

ตอนที่ ๑.๑ หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๒ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม Young Smart Farmer

ตอนที่ ๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การสร้างและการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

เรื่องที่ ๑.๒.๒ องค์ประกอบของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

๓. บทที่ ๒ การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ตอนที่ ๒.๑ หลักการพัฒนาตนสู่อาชีพการเกษตร

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ทดลองและปฏิบัติตามแผน

ตอนที่ ๒.๒ อาชีพการเกษตรสร้างรายได้ – สร้างสุข

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการเกษตรสู่ความยั่งยืน

เรื่องที่ ๒.๒.๒ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer

๔. บทที่ ๓ กรณีศึกษา กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

ตอนที่ ๓.๑ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดอุทัยธานี

เรื่องที่ ๓.๑.๑ กรณีตัวอย่าง : ไร่นาสวนผสมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ ๓.๒ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดพิจิตร

เรื่องที่ ๓.๒.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมการปลูกเมล่อนในโรงเรือน Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๓ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดพิจิตร

เรื่องที่ ๓.๓.๑ กรณีตัวอย่าง : กระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออกฉบับมืออาชีพ Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๔ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดกำแพงเพชร

เรื่องที่ ๓.๔.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมเทคนิคการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำ Young Smart Farmer จังหวัดกำแพงเพชร

๕. บทที่ ๔ สรุปกระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

ส่วนที่ ๑ การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer

ส่วนที่ ๓ การประเมินผล Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

๖. ประเมินผลหลังเรียน

คำชี้แจงการเรียนรู้

๑. การดำเนินการเรียนรู้

ดำเนินการเรียนรู้ดังนี้

๑) ศึกษาแนวการเรียนรู้

๒) ศึกษาตามประเด็นเนื้อหาสาระ

๓) ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่คณะทำงานกำหนด

๒. การทำกิจกรรม e-learning

สัปดาห์ที่ ๑ **ปฐมนิเทศวิชา/ประเมินก่อนเรียน** สื่อสนทนา/แบบทดสอบ
เวลา ๒๕ นาที

สัปดาห์ที่ ๒ บทที่ ๑ **หลักการแนวคิดการส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer** สื่อสนทนา/แบบทดสอบ
เวลา ๔๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๓ บทที่ ๒ **การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ** สื่อสนทนา/แบบทดสอบ
เวลา ๔๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๔ บทที่ ๓ **กรณีศึกษากระบวนการพัฒนา Youg Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ** สื่อสนทนา/แบบทดสอบ
เวลา ๕๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๕ บทที่ ๔ **สรุป/ปิดบทเรียน/ประเมินผลหลังเรียน** สื่อสนทนา/
แบบทดสอบ
เวลา ๒๕ นาที

๓. การประเมินผลการเรียนรู้

๑) การเข้าร่วมการเรียนรู้ทุกสัปดาห์

๒) การทำกิจกรรมในการเรียนรู้ทุกบท

๓) การประเมินผลจากการสอบวิชาได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐

ผลการตัดสินการเรียนรู้

P = ผ่าน

U = ไม่ผ่าน

๔. คำแนะนำการเข้าใช้ e-learning

ให้ผู้เรียนศึกษาการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

๕. เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ

๑) คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ๒๕๕๖

๒) คู่มือการถอดบทเรียน งานส่งเสริมการเกษตร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ๒๕๕๖

๓) คู่มือการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ๒๕๕๖

๔) องค์ความรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สู่การเป็น Smart Officer ไม้ผล ไม้ยืนต้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ๒๕๕๖

๕) Young Smart Farmer อนาคตและทิศทางภาคเกษตรไทย โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ๒๕๕๙ , ๒๕๖๐

การผลิตสื่อ

วิชา กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

รายการ	ประเด็น	สื่อที่ใช้	เวลา (นาที)	วิทยากร
๑	**ปฐมนิเทศวิชา** **- แนะนำ/อธิบายวัตถุประสงค์** **- แนวคิดหลักการ** **- เนื้อหาของวิชา**	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๑๕ นาที	นายอาชว์ชัยชาญ เลี้ยงประยูร ผอ.สสก.๙ พล
๒	**แบบทดสอบก่อนเรียน ประเมินผลตนเอง**	๑๐ ข้อ	๑๐ นาที	
๓	**บทที่ ๑ หลักการ แนวคิด การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer** **ตอนที่ ๑.๑ หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer** เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer เรื่องที่ ๑.๑.๒ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม Young Smart Farmer **ตอนที่ ๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ** เรื่องที่ ๑.๒.๑ การสร้างและการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกร มืออาชีพ เรื่องที่ ๑.๒.๒ องค์ประกอบของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๔๐ นาที ๒๐ นาที ๑๐ นาที ๑๐ นาที ๒๐ นาที ๑๐ นาที ๑๐ นาที	นางเยาวเรศ เมืองอินทร์ นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๙ พล นางเยาวเรศ เมืองอินทร์ นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๙ พล นางเยาวเรศ เมืองอินทร์ นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๙ พล นายสุพจน์ จินต์สุภาวงศ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สนง.กษจ. กำแพงเพชร นายภาณุพัฒน์ มณีล่ำ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สนง.กษจ.อุทัยธานี

รายการ	ประเด็น	สื่อที่ใช้	เวลา (นาที)	วิทยากร
๔	**บทที่ ๒ การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ** **ตอนที่ ๒.๑ หลักการพัฒนาตนสู่อาชีพการเกษตร** เรื่องที่ ๒.๑.๑ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล เรื่องที่ ๒.๑.๒ ทดลองและปฏิบัติตามแผน **ตอนที่ ๒.๒ อาชีพการเกษตรสร้างรายได้ – สร้างสุข** เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการเกษตรสู่ความยั่งยืน เรื่องที่ ๒.๒.๒ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๔๐ นาที ๒๐ นาที ๑๐ นาที ๑๐ นาที ๒๐ นาที ๑๐ นาที ๑๐ นาที	นายนิพนธ์ แรมวิโรจน์ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร สสก.๙ พล. นายวิวัฒน์ สังวาล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ สนง.กษจ.ตาก นายวิวัฒน์ สังวาล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ สนง.กษจ.ตาก ว่าที่ร้อยตรีวรพล พานทอง YSF จังหวัดกำแพงเพชร นายมงคล อินทร์ตา YSF จังหวัดพิจิตร
๕	**บทที่ ๓ กรณีศึกษากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ** ตอนที่ ๓.๑ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดอุทัยธานี เรื่องที่ ๓.๑.๑ กรณีตัวอย่าง : ไร่นาสวนผสมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๕๐ นาที ๑๒.๕๐ นาที	นางหทัยชนก พินิจผล นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สสก. ๙ พล. นายศศเศรษฐโชค ตามพระหัตถ์ Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี

รายการ	ประเด็น	สื่อที่ใช้	เวลา (นาที)	วิทยากร
	ตอนที่ ๓.๒ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดพิจิตร เรื่องที่ ๓.๒.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมการปลูกเมล่อนในโรงเรือน Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร		๑๒.๕๐ นาที	นายธนนน ธีรวงศ์ไพศาลกุล Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร
	ตอนที่ ๓.๓ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดพิจิตร เรื่องที่ ๓.๓.๑ กรณีตัวอย่าง : กระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออกฉบับมืออาชีพ Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร		๑๒.๕๐ นาที	น.ส.สุวิดา ชื่นอมรกุลชัย Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร
	ตอนที่ ๓.๔ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดกำแพงเพชร เรื่องที่ ๓.๔.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรมเทคนิคการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำ Young Smart Farmer จังหวัดกำแพงเพชร		๑๒.๕๐ นาที	นายชุติมันต์ จันฝาย Young Smart Farmer จังหวัดกำแพงเพชร

รายการ	ประเด็น	สื่อที่ใช้	เวลา (นาที)	วิทยากร
๖	**บทที่ ๔ สรุป กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ** ส่วนที่ ๑ การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer ส่วนที่ ๓ การประเมินผล Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ **- ประเมินผล**	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๒๐ นาที	นายนิพนธ์ แรมวิโรจน์ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร สสก.๙ พล.
๗	**ปิดบทเรียน**	๑. ppt ประกอบบรรยาย ๒. รูปภาพ/ภาพนิ่ง	๕ นาที	นายอาชว์ชัยชาญ เลี้ยงประยูร ผอ.สสก.๙ พล
	รวม เวลา ๑๘๐ นาที		๑๘๐ นาที	

บทที่ ๑
หลักการ แนวคิด การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer

๑. นางเยาวเรศ เมืองอินทร์
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก
๒. นายสุพจน์ จินต์สุภาวงศ์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
๓. นายภาณุพัฒน์ มณีล่ำ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี

บทที่ ๑
หลักการ แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer

การจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเนื้อหาสาระที่ได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงหลักการวิชาการเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของกรมส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๑.๑ หลักการ แนวคิด และความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๒ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม Young Smart Farmer

ตอนที่ ๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การสร้างและการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

เรื่องที่ ๑.๒.๒ องค์ประกอบของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ตอนที่ ๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

๑. ความหมาย

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบงานส่งเสริมเกษตรกร สถาบันเกษตรกร (กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน) และลูกหลานเกษตรกร (สมาชิกยุวเกษตรกร เกษตรกรรุ่นใหม่) โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีการเกษตร การแปรรูป ถนอมอาหาร และการปลูกฝังทัศนคติที่ดีสู่อาชีพการเกษตร ฝึกการเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดี เนื่องจากภาคเกษตรของประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหา เช่น การขาดความรู้ของเกษตรกร ผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนการผลิตสูง ภัยธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคและแมลง นอกจากนี้เกิดปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การกีดกันทางการค้า การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร และความเปลี่ยนแปลงกลไกของตลาดโลก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและสร้างคนรุ่นใหม่ทดแทนคนรุ่นเก่า โดยมุ่งหวังให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรทั้งระบบ (Supply Chain) เพื่อความยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรการพึ่งพาตนเองและการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

การดำเนินงานสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งเน้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเป็นรายบุคคลในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารธุรกิจและการใช้ระบบสารสนเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ดำเนินการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ซึ่งแบ่ง

ตามช่วงอายุของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ คืออายุ ช่วง ๑๗ – ๔๕ ปี จึงยกระดับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็น Young Smart Farmer เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย โดยให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง”และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็น “ผู้จัดการเรียนรู้”

สรุปได้ว่า การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ มีเป้าหมายเพื่อให้มีความสามารถด้านการเกษตร โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ สู่การเป็นผู้นำอาชีพการเกษตรและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ

๒. ความหมาย

๒.๑ ความหมาย Young Smart Farmer

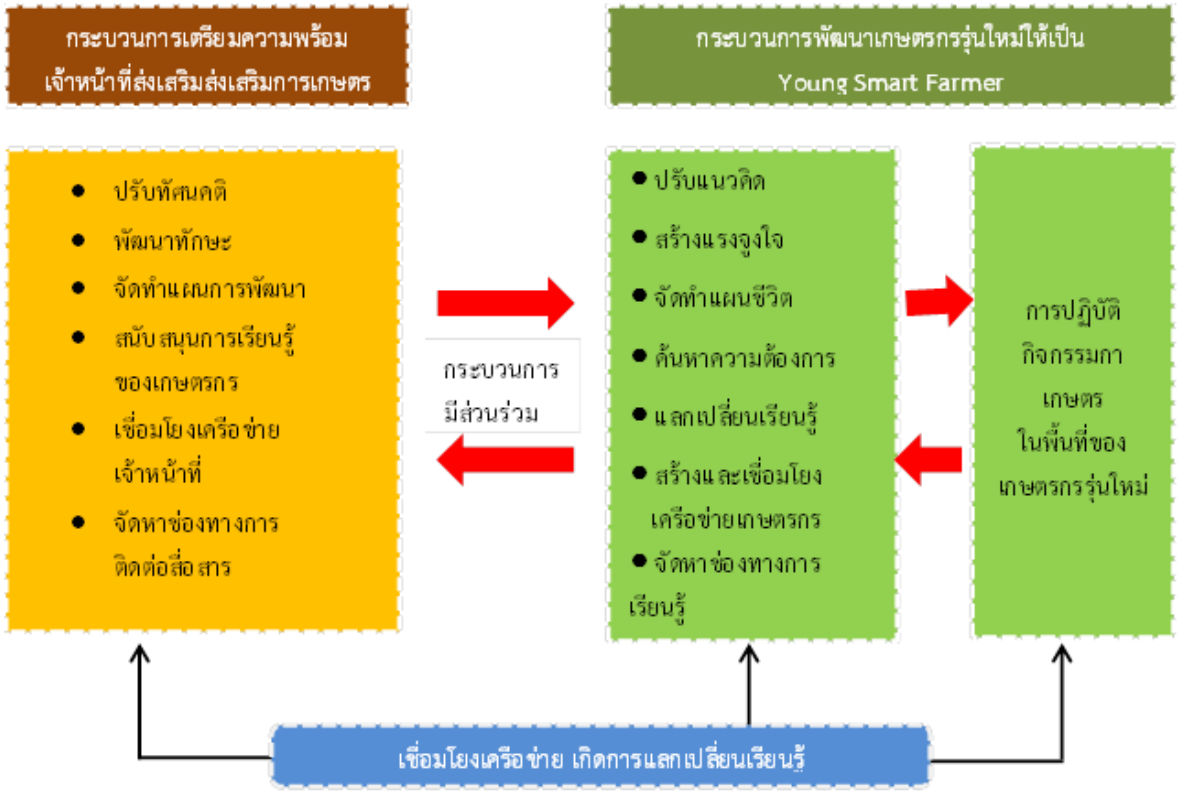
Young Smart Farmer คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอายุ ๑๗ – ๔๕ ปี ที่ผ่านการประเมินคุณสมบัติ Young Smart Farmer มีการบริหารจัดการการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการเชื่อมโยงเครือข่ายและเป็นผู้นำอาชีพการเกษตรในท้องถิ่น

๒.๒ ความหมายเกษตรกรมืออาชีพ

เกษตรกรมืออาชีพ คือ บุคคลที่มีความพร้อม ความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ที่เชี่ยวชาญระบบการผลิตด้านการเกษตรที่ตนเองปฏิบัติโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิต การตลาด โดยคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม

๓. ความสำคัญของการพัฒนา Young Smart Farmer

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ให้ความสำคัญการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริง แล้วนำผลจากการเรียนรู้ นำไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเองด้วยวิธีการผสมผสาน ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ กับพี่เลี้ยง โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งมีหลากหลายวิธีการ เช่น การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า หรือเฉพาะกิจจากผู้มีประสบการณ์หรือบุคคลต้นแบบ การศึกษาดูงาน การปฏิบัติจริง สื่อออนไลน์ เป็นต้น หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างเครือข่าย (ความรู้ การผลิตและการตลาด) ทำให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ตามแผนการพัฒนา ดังรูป

ภาพที่ ๑.๑ แนวคิดการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer

เรื่องที่ ๑.๑.๒ กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม Young Smart Farmer

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็น Young Smart Farmer เป็นความหวังของประเทศชาติ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอาชีพการเกษตรเพื่อรองรับการปฏิรูประบบการเกษตรของประเทศก้าวสู่นวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี ได้วางแผนระยะยาวไว้ ๑๐ ข้อ คือ

๑) ส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

๒) เพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๓) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมรวมถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๔) แก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

๕) พัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบที่มีอยู่ให้ทันสมัย

๖) เน้นทำปศุสัตว์ แปลงใหญ่ ให้ความสำคัญกับอาหารสุขภาพ

๗) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๘) ปริมาณการผลิตสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกับสภาพภูมิอากาศ

๙) เน้นทำวิจัย และพัฒนาเพิ่มขึ้น

๑๐)บูรณาการทำงานร่วมกันในทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติ

ดังนั้น เป้าประสงค์การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้มีขีดความสามารถด้านการเกษตรสามารถทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุและเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ การตลาดสินค้าเกษตร เป็นผู้นำด้านการเกษตรในท้องถิ่นและร่วมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกระดับ

๑. เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็น YSF ภายใต้ความรับผิดชอบขอสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก ๙ จังหวัดภาคเหนือตอนล่างตั้งแต่ ปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑.๑ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก ปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑

ปี	เป้าหมาย	หลักสูตร/กิจกรรม	จุดเด่น	ข้อจำกัด
๒๕๕๗	เกษตรกรรุ่นใหม่ ๒๗๐ ราย	- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer - สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายในทุกระดับ	- เริ่มต้นรูปแบบการพัฒนาโดยให้เกษตรกรออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง - จำนวนเป้าหมายเหมาะสมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - เน้นให้เกษตรกรเรียนรู้ร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยธรรมชาติ - สามารถปรับการเรียนรู้ได้ตลอดตามความต้องการและความเหมาะสม - มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร	- เกษตรกรที่คุ้นชินกับการฝึกอบรมแบบเดิมต้องใช้เวลาในการปรับแนวคิดและวิธีการเรียนรู้
๒๕๕๘ - ๒๕๖๑	เกษตรกรรุ่นใหม่ ปี ๒๕๕๘ ๒๗๐ ราย ปี ๒๕๕๙ ๒๗๐ ราย ปี ๒๕๖๐ ๒๗๐ ราย ปี ๒๕๖๑ ๒๗๐ ราย	- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer - สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายในทุกระดับ	- ขยายผลต่อเนื่องจาก ปี ๒๕๕๗ - มี Young Smart Farmer ปี ๒๕๕๗ ช่วยเป็นพี่เลี้ยง ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - จำนวนเป้าหมายเหมาะสมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - เน้นให้เกษตรกรเรียนรู้ร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยธรรมชาติ - สามารถปรับการเรียนรู้ได้ตลอดตามความต้องการและความเหมาะสม - มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร	-

๒. กระบวนการพัฒนา

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็น YSF เป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ด้านการเกษตร ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะในการประกอบอาชีพการเกษตร มีกระบวนการพัฒนา ดังนี้

๑) การทำแผนชีวิต

เป็นการปรับกระบวนทัศน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ และสร้างแรงจูงใจในการทำการเกษตร โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความสามารถด้านการเกษตรทดแทนเกษตรกรรุ่นเก่าและใช้ระบบแนวคิดแบบใหม่ในการปฏิบัติกิจกรรมการเกษตรตั้งแต่ผลิต การตลาด ไปจนถึงการบริหารจัดการธุรกิจเกษตร ทั้งนี้มีการใช้ “แผนที่กิจกรรม” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีต้นแบบมาจากเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ภาคตะวันตกใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ตนเองเพื่อค้นหาความต้องการด้านวิชาการและเทคโนโลยี รวมถึงเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต/การตลาดกับเพื่อนเกษตรกรด้วย

๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เป็นการจัดกระบวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่กับพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าหรือแบบเฉพาะกิจจากประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้านหรือบุคคลต้นแบบ รวมถึงการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน การลงมือฝึกปฏิบัติจริง การเรียนรู้ผ่านสื่อสารสนเทศและสื่อออนไลน์

๓) การเชื่อมโยงเครือข่าย

เป็นการเน้นหนักในกระบวนการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงองค์ความรู้เทคโนโลยี และกิจกรรมการเกษตรตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการตลาด เพื่อการรวมกลุ่มของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองเป็น Young Smart Farmer นำไปสู่การเป็นผู้นำด้านการเกษตรในอนาคต ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๔) การประเมินศักยภาพ

หลังจากกระบวนการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่จะได้รับการประเมินคุณสมบัติ Young Smart Farmer ประกอบด้วย มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดมีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคมและมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร ตลอดจนมีการสรุปผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินผลจากการเรียนรู้ และวางแผนการพัฒนาในอนาคต

ภาพที่ ๑.๒ กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer

ตอนที่ ๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การสร้างและพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

การสร้างและพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ โดยให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนที่จะนำความรู้พัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างนักส่งเสริมการเกษตร ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเพื่อน Young Smart Farmer ด้วยกัน วิธีการเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แบบมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงการบริหารจัดการด้านการตลาดและสร้างกลุ่มเครือข่าย Young Smart Farmer และเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer สู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็น Young Smart Farmer

เกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นบุคคลที่มุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาทำการเกษตรและต้องการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตตนเองให้เป็น Young Smart Farmer แบ่งการพัฒนาออกเป็น ๔ เวที คือ

เวทีที่ ๑ ปรับกระบวนทัศน์ สร้างแรงจูงใจและจัดทำแผนการผลิต/การตลาด

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการประกอบอาชีพการเกษตร

๒. สร้างแรงจูงใจ และความภาคภูมิใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง

๓. เพื่อให้มีความรู้การจัดทำแผนการผลิต/ตลาด และการบริหารจัดการผลผลิต

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรรุ่นใหม่ประเมินคุณสมบัติ Young Smart Farmer ด้วยตนเองก่อนการเรียนรู้และให้เจ้าหน้าที่บันทึกการเรียนรู้ของเกษตรกร

๒. ปรับความคาดหวัง ค้นหาความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ และเทคโนโลยี

๓. สร้างแรงจูงใจ โดยให้ Young Smart Farmer ที่ประสบความสำเร็จแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเกษตรกรรุ่นใหม่

๔. ค้นหาวิธีการประกอบอาชีพการเกษตรให้ประสบความสำเร็จ

๕. จัดทำแผนกิจกรรมการผลิต/การตลาด โดยกำหนดเป้าหมายกิจกรรม วิธีการ ความรู้เทคโนโลยีและแหล่งขององค์ความรู้ เป็นต้น

๖. จัดตั้งกลุ่มเครือข่าย/เชื่อมโยงและจัดทำช่องทางการเรียนรู้ และการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่

เวทีที่ ๒ – ๓ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากผลการดำเนินกิจกรรม (แผนการผลิต/ตลาด) ให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา

๒. เพื่อร่วมวิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการแก้ไขปัญหาและค้นหาแหล่งความรู้ในการพัฒนากิจกรรมและตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. แบ่งกลุ่มกิจกรรมตามแผนการผลิต/ตลาด

๒. ให้เกษตรกรรุ่นใหม่กำหนดประเด็นการเรียนรู้

๓. การเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผสมผสาน คือการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ๗๐% การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๓๐% และการบรรยาย ๑๐% โดยมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคี Young Smart Farmer (รุ่นที่ ๑) และเกษตรกรเป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่

เวทีที่ ๔ นำเสนอผลการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการดำเนินกิจกรรมและให้เกษตรกรรุ่นใหม่วางแผนอนาคต

๒. เพื่อสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่าย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. นำเสนอผลการเรียนรู้และการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามแผนการผลิต/ตลาด

๒. กำหนดแผนการพัฒนากิจกรรมและพัฒนาตนเอง พร้อมนำเสนอสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

๓. ประเมินคุณสมบัติเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ด้วยตนเอง

๔. เจ้าหน้าที่สรุปผลการประเมินและสร้างกลุ่มเครือข่ายYoung Smart Farmer

สรุปได้ว่า การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยการค้นหาความต้องการเรียนรู้ เริ่มต้น ปรับกระบวนทัศน์ สร้างแรงจูงใจ จัดทำแผนการผลิต/ตลาด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลการเรียนรู้ ประเมินผลทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยมีข้อกำหนดคุณลักษณะและนักส่งเสริมการเกษตรสรุปผลเพื่อพัฒนาสู่การเป็น Young Smart Farmer ที่มีแนวคิดเชิงบวก เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง/อาชีพ มีองค์ความรู้ ถ่ายทอดได้ เชื่อมโยงเครือข่ายและเป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนา Young Smart Farmer เป็นเกษตรกรมืออาชีพ

เมื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการพัฒนาและประเมินผลการเป็น Young Smart Farmer ด้วยวิธีการประเมินผลตนเอง เริ่มจาก ก่อนการอบรม และหลังการอบรม จากนั้นพัฒนาเข้าสู่ขบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ เพื่อให้รู้จริง รู้ลึก ในเรื่องที่ทำด้านอาชีพ

๑.การวิเคราะห์ศักยภาพ Young Smart Farmer ต่อการเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ตารางที่ ๑.๒ การประเมิน Young Smart Farmer เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer)

คุณสมบัติ	ตัวบ่งชี้
๑. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่	๑.๑สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำ ๑.๒สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่นได้
๒. มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ	๒.๑สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ทั้งจากเจ้าหน้าที่ และผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่น ๆ เช่น Internet Mobile Phone Smart Phone ฯลฯ ๒.๒จดบันทึกและใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ๒.๓นำข้อมูลมาใช้การแก้ไขปัญหา และพัฒนาอาชีพของตนเองได้
๓. มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด	๓.๑ มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุนฯ ๓.๒มีความสามารถเชื่อมโยงการผลิต การตลาด เพื่อให้ขายผลผลิตได้ ๓.๓มีการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (Zero Waste Management)
๔. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค	๔.๑ มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์หรือมาตรฐานอื่น ๆ ๔.๒ มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่น
๕. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม	๕.๑ มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Economy) ๕.๒ มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่อง
๖. มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร	๖.๑ มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร ๖.๒ รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพการเกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป ๖.๓ มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบอาชีพการเกษตร

ดังนั้นการประเมินศักยภาพมี ๒ ลักษณะ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer จากนั้นประเมิน Young Smart Farmer เป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) โดยใช้แบบประเมิน ๖ คุณสมบัติพื้นฐาน ๑๕ ตัวบ่งชี้โดยให้ Young Smart Farmer ประเมินตนเอง

๒. ส่งเสริมและพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นมืออาชีพการเกษตร

๒.๑ มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ คือเป็นวิทยากรบรรยายถึงกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมของตนเองได้ ให้แก่ผู้อื่น

๒.๒ พัฒนากระบวนการผลิตที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เช่น GAP GMP เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลตามสอบได้ตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยนำ QR Code มาใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงของข้อมูลตามสอบสู่ผู้บริโภค ๑) รู้แหล่งที่มา คือ ผู้ประกอบการ เกษตรกร แปลงปลูก ๒) รู้กระบวนการผลิต คือ รับวัตถุดิบ ตัดแต่ง คัดเกรด ทำความสะอาด บรรจุ ส่งขาย ๓) สินค้าตามสอบได้ คือ QR Code ๔) ประโยชน์ คือ ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ เกษตรกร

๒.๓ สร้างเครือข่าย ประกอบด้วย เช่น เครือข่ายความรู้ เครือข่ายการผลิต เครือข่ายการตลาด เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยเครื่องมือสื่อสาร

สรุปได้ว่า การเป็นมืออาชีพด้านการเกษตรของ Young Smart Farmer ต้องมีความรอบรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด ส่วนคุณภาพผลผลิตสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ด้วยเครื่องมือสื่อสาร

เรื่องที่ ๑.๒.๒ องค์ประกอบของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ในภาวะปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และพลังงานซึ่งปัจจุบันพบว่ากำลังเดินเข้าสู่ภาวะวิกฤติ อาหารและพลังงานเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นที่ต้องการมากขึ้น ขณะที่ประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น ที่ดินทำการเกษตรลดลง ทรัพยากรเสื่อมโทรม เป็นโจทย์ที่กำลังท้าทายสำหรับคนในวงการเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) นับว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาภาคการเกษตรไทย เนื่องจากมีความพร้อมทั้งคุณวุฒิ วัยวุฒิ สามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการและการตลาดสินค้าเกษตร พร้อมเป็นผู้นำการประกอบอาชีพการเกษตรในท้องถิ่นและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ จึงมีตัวอย่าง Young Smart Farmer ที่สามารถพัฒนาตนเองตนเองและพัฒนาอาชีพก้าวสู่เกษตรกรมืออาชีพ ดังนั้น องค์ประกอบของการเป็นเกษตรกรมืออาชีพ จึงมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ

๑. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่

Young Smart Farmer มีความรอบรู้ในเรื่องกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน และสุขภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น รวมทั้งการวางแผนและการแก้ไขปัญหาพร้อมที่จะพัฒนาต่อยอดงานที่ทำ เกิดองค์ความรู้ต้นฉบับของตนเองสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่นได้ และเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือเป็นจุดเรียนรู้ให้กับผู้อื่น

๒. มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

ข้อมูลประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ๑) ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ตรงของ Young Smart Farmer เอง และ ๒) ข้อมูลที่ค้นหาเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ อบรม ศึกษาดูงาน ปราชญ์ท้องถิ่น และผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่น ๆ เช่น Internet Mobile Phone เพื่อสืบค้นข้อมูลด้านการเกษตร รวมถึงการบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์วางแผนก่อนเริ่มดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการบันทึกการจัดทำบัญชีฟาร์มเพื่อให้ทราบถึง รายรับ-รายจ่าย การจัดทำแผนการผลิตเพื่อวางแผนการผลิต แผนการตลาดของตนเอง นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อลดทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิตมากกว่าปริมาณ ผลผลิตที่ได้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

๓. มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด

การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดเป็นหัวใจสำคัญของระบบการผลิตสินค้าเกษตรในยุคปัจจุบันเพื่อให้คุ้มค่ากับทุน และรายได้จากการประกอบอาชีพ ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑) มีความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิต แรงงานและทุน มีวิธีการในการลดค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อใช้เอง มีการใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักและจ้างแรงงานจากภายนอกตามความจำเป็น

๒) มีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ โดยขายผลผลิตได้ทั้งหมดไม่มีเหลือตกค้างมีการสั่งซื้อผลผลิตล่วงหน้าชัดเจน ทำให้วางแผนการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

๓) มีการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (Zero waste management) นำของเหลือจากการผลิตทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อาทิ ทำปุ๋ยหมักหรือพลังงานชีวภาพ แปรรูปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย

๔. ความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค

นอกจากความรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว การรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีความสำคัญ เช่นเดียวกัน Young Smart Farmer เข้าสู่เกษตรกรมืออาชีพ ต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพสินค้า ดังนั้นกระบวนการผลิตต้องให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

๕. ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม / สังคม

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จากหลาย ๆ สาเหตุ ทำให้มีผลกระทบในวงกว้าง เช่น โรคแมลงระบาด คุณภาพ ดิน-น้ำต่ำ ฤดูกาลเปลี่ยน ส่วนด้านสังคม จำนวนผู้ประกอบอาชีพการเกษตรลดลง ชุมชนเมืองรุกราน พื้นที่ทำการเกษตร ระบบการผลิตของ Young Smart Farmer ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม คือ

๑) มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Economy) ไม่เคยเผาตอซังหรือของเหลือจากการผลิตทางการเกษตร ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพเพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีนำเทคโนโลยีชีวภาพในการจัดการศัตรูพืชมาใช้ในฟาร์มของตนเอง ลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๒) มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับชุมชนในการเพ็ญประโยชน์ในสถานที่และในโอกาสต่างๆ

๖. มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

Young Smart Farmer มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร ทำการเกษตรด้วยความตั้งใจ ทำแล้วมีความสุขทำกิจกรรมทางการเกษตรในแปลงด้วยตนเองและครอบครัวมากกว่าการจ้างแรงงานจากภายนอก

บทที่ ๒

การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

๑. นายนิพนธ์ แรมวิโรจน์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก

๒. นายวิวัฒน์ สังวาลย์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
จังหวัดตาก

๓. ว่าที่ร้อยตรีวรพล พานทอง
Young Smart Farmer
จังหวัดกำแพงเพชร

๔. นายมงคล อินทร์ตา
Young Smart Farmer
จังหวัดพิจิตร

บทที่ ๒
การพัฒนาอาชีพการเกษตรของ Young Smart Farmer กับความเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

การจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเนื้อหาสาระที่ได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงหลักการวิชาการ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของกรมส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๒.๑ หลักการพัฒนาตนสู่อาชีพการเกษตร

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ทดลองและปฏิบัติตามแผน

ตอนที่ ๒.๒ อาชีพการเกษตรสร้างรายได้ – สร้างสุข

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการเกษตรสู่ความยั่งยืน

เรื่องที่ ๒.๒.๒ รวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer

ตอนที่ ๒.๑ หลักการพัฒนาตนสู่อาชีพการเกษตร

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล

ข้อมูล (data) หรือข้อมูลดิบ หมายถึงข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน รวดเร็ว อาจเป็น ตัวเลข ตัวอักษร สัญลักษณ์ รูปภาพ สิ่งของ เป็นต้น แบ่งออกไป ๒ ประเภท คือ

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ คือข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องเก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูล หรือแหล่งที่มาโดยตรง โดยไม่มีผู้ใดเคยเก็บมาก่อน

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ คือข้อมูลที่ผู้ใช้ไม่ต้องเก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูล หรือแหล่งที่มาโดยตรง ได้จากผู้ที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว

ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่และปฏิบัติงานร่วมกันกับหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดภาคีงานส่งเสริมการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม สิ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร คือ การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูล เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของนักส่งเสริมการเกษตร ในกาสร้างกระบวนการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน

๑) การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูลของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงาน แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ

ก. ด้านนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานภาคี

๑. ศึกษานโยบาย ระบบส่งเสริมการเกษตร และแผนงาน

การศึกษานโยบาย เพื่อให้ทราบถึงนโยบายที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทิศทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer เช่น การกำหนดวิธีการและพัฒนาศักยภาพของนักส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ ต้องทำความเข้าใจแนวทางส่งเสริมการเกษตรสมัยใหม่ มีความรอบรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิตก้าวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง (แนวทางการดำเนินงาน ๑๕ แนวทาง เน้นหนัก ข้อ ๕) และการสร้างและผลักดันเครือข่ายงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรผ่านกลไกและเครื่องมือหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนภาคประชาชนให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ เช่น กระบวนการทำงานของ ศพก. การพัฒนาเครือข่าย Young Smart Farmer การสร้างศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ (แนวทางการดำเนินงาน ๑๕ แนวทาง ขยายผล ข้อที่ ๘) เป็นต้น

๒. ศึกษาบริบทขององค์กรหรือหน่วยงานภาคี

การศึกษาบริบทขององค์กร คือ การศึกษาองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อให้ทราบว่าองค์กรหรือหน่วยงานมีวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างไรบ้าง มีโครงสร้างเป็นอย่างไร รวมไปถึงหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งภายในองค์กร หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่สามารถสนับสนุนการทำงานหรือร่วมกันพัฒนาเกษตรกรของเราได้

๓. ศึกษาบริบทของกลุ่มงานบริหารภายในขององค์กร

ระบบการแบ่งบริหารงานส่งเสริมการเกษตร ของสำนักงานเกษตรจังหวัด ได้แบ่งการบริหารออกเป็น ๔ กลุ่ม ๑ ฝ่าย ประกอบด้วย กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ กลุ่มอารักขาพืช และฝ่ายบริหารทั่วไป ในแต่ละกลุ่ม/ฝ่าย มีภาระที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาเกษตรกรระดับพื้นที่ นอกจากนี้ หลายหน่วยงานทั้งในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และต่างกระทรวง ที่มีเป้าหมายกลุ่มคนเดียวกันในพื้นที่ ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เช่น กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่แต่ละหน่วยงานดำเนินการจัดตั้ง โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในระดับพื้นที่ให้ดีขึ้น

ข. ด้านภารกิจรับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่

๑. การศึกษาตัวตนของเกษตรกรรุ่นใหม่และความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่

การศึกษาตัวตนของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้ทราบถึงตัวตนของเกษตรกรรุ่นใหม่ กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรเป็นอย่างไร กระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (Supply Chain) รวมไปถึงบริบทต่างๆ ของเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้อาจจะใช้แบบประเมินตนเอง หรือแบบฟอร์มการสำรวจและประเมินคุณสมบัติ Smart Farmer/Young Smart Farmer และแผนการผลิตรายบุคคล หรือ Individual Farm Production Plan (IFPP) มาช่วยในการประเมินและวิเคราะห์เบื้องต้นได้ การศึกษาความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการเติมเต็มในสิ่งที่เกษตรกรรุ่นใหม่ขาดในการพัฒนาตนเอง เช่น การเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตของตนเอง การบริหารจัดการด้านต่างๆ การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรรุ่นใหม่ระดับต่างๆ เป็นต้น โดยขึ้นอยู่กับความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งนี้ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ อาจจะคัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการหลัก เช่น เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.), เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่, เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอื่นๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, เกษตรกรที่มีความสนใจในการพัฒนาตนเองหรือเกษตรกรที่ได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมอบรมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

๒. การกำหนดกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

การกำหนดกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถกำหนดกิจกรรมต่างๆ โดยยึดเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นศูนย์กลางในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ กระบวนการต่างๆสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ประเมินตนเองก่อนการพัฒนา วิเคราะห์ ทำแผนพัฒนาศักยภาพ หรือ IFPP และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ระยะที่ ๒ พัฒนาตามความต้องการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หรืออบรมให้ความรู้ผ่าน ศพก. และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมไปถึงการรวมกลุ่มจัดการเพื่อลดต้นทุนและขยายโอกาสระดับต่างๆ

ระยะที่ ๓ สรุปผลการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติจริง การถอดบทเรียน การจัดทำฐานข้อมูล และประเมินตนเองหลังการพัฒนา

ในทุกระยะของการกำหนดกระบวนการพัฒนา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรร่วมเรียนรู้และร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเรียนรู้กิจกรรมที่เกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมกันปฏิบัติ รวมไปถึงสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาขยายผลความสำเร็จ พัฒนาต่อยอดไปใน

ระดับต่างๆ เชื่อมโยงการพัฒนากับหน่วยงานอื่น ร่วมพัฒนาเกษตรกรในแต่ละด้าน และสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาและนำไปปฏิบัติกับระบบเกษตรกรรมของตนต่อไป

๒) การเตรียมความพร้อมและศึกษาข้อมูลของเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีความสนใจอาชีพการเกษตร ต้องเตรียมความพร้อมมากน้อยแค่ไหน เพื่ออาชีพการเกษตร มีกลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เงินทุน ระยะเวลา พื้นที่ ตลาด ศัตรูพืช-โรคแมลง และสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาตัวตามและสิ่งที่ต้องการของตนคืออะไร แล้วนำข้อมูลของตนเองสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์

๑. การศึกษาตัวตนและประเมินตนเอง

การศึกษาตัวตนและประเมินตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้ทราบถึงตัวตนของเกษตรกรรุ่นใหม่ว่ามีความชอบในกิจกรรมรูปแบบไหน สภาพแวดล้อมหรือพื้นที่เกษตรกรรมของตนเองเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดเป็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค สินค้าของตนเป็นอย่างไรบ้าง ได้รับการรับรองมาตรฐานอะไรบ้าง และการตลาดของสินค้าเป็นอย่างไร รวมไปถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านต่างๆ เพื่อกำหนดและออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาตนเอง

การประเมินตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้ทราบถึงตัวตนของตนเองว่ามีคุณสมบัติพื้นฐานครบถ้วนในการเป็น Young Smart Farmer ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ ๖ ด้าน คือ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่, มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการได้, มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain), มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค, มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

ทั้งนี้ การศึกษาตัวตนและประเมินตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ ในกรณีที่รวมกันเป็นกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถประเมินตนเองเป็นรายบุคคลและประเมินบริบทเป็นรายกลุ่มได้

๒. การออกแบบแผนการพัฒนาตนเอง

การออกแบบแผนการพัฒนาตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ จะมีความแตกต่างจากแบบแผนการพัฒนาของเกษตรกรทั่วไป โดยการออกแบบแผนการพัฒนานั้นจะมุ่งเน้นการศึกษาการตลาดของสินค้าเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ของตนเองก่อน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ตรงความต้องการ ทั้งนี้ แผนการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่จะขึ้นอยู่กับศักยภาพและการเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ เกษตรกรรุ่นใหม่บางรายเพิ่มเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เกี่ยวเข้ามาร่วมพัฒนาระบบเกษตรกรรมของตนเอง เพิ่มแผนการทำการตลาดออนไลน์ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยศึกษาจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ที่ตนสนใจ โดยมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาในการออกแบบแผนการพัฒนาตนเอง เนื่องจากการออกแบบแผนการพัฒนา

ตนเองเป็นการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการพัฒนาตนเองโดยใช้ปัจจัยต่างๆ ควรคำนึงถึงข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เวลา ค่าใช้จ่าย ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการวางแผน รวมไปถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาตนเองและความเข้มงวดของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล ของนักส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและงานก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง เพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติงานสู่การออกแบบงานได้อย่างถูกต้องไม่หลงประเด็นและสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที สุดท้ายนักส่งเสริมการเกษตรสามารถสรุปและนำเสนอผลการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง

เรื่องที่ ๒.๑.๒ การทดลองและปฏิบัติตามแผน

ในขั้นตอนของการทดลองและปฏิบัติตามแผนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นการทดลองตามที่ได้วางแผนในการพัฒนาตนเองไว้ โดยการดำเนินการต่างๆ ที่ได้ออกแบบไว้นั้นจะประสบความสำเร็จมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามศักยภาพของตนเองเท่าที่จะดำเนินการได้ก่อนขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนและปัจจัยภายนอก ภายใต้การสนับสนุนหรือการเป็นพี่เลี้ยงจากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามแผน

๑. การทดลองและปฏิบัติตามแผนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

(๑) การทดลองและปฏิบัติตามแผนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะเป็นขั้นตอนของการพัฒนาตนเอง หลังจากการเตรียมความพร้อม ศึกษาข้อมูล และวางแผนการพัฒนาต่างๆ โดยการนำความรู้ที่ได้รับและเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรจากหน่วยงานหรือองค์กรมาปฏิบัติจริง ควรหากิจกรรมต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานที่ได้จัดขึ้น เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้แสดงความสามารถของตนเอง เช่น การแสดงผลงานและการขยายผลความสำเร็จในงานประจำปีของแต่ละจังหวัด การจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรรุ่นใหม่ในตลาดประชารัฐที่แต่ละจังหวัดได้จัดขึ้น ทั้งนี้เจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรศึกษาข้อมูลและหาแนวทางการพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่อยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

(๒) หลังขั้นตอนการทดลองและปฏิบัติตามแผนของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรมีการประเมินตนเองและให้เกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมประเมินกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนา ซึ่งในทุกระยะของการพัฒนาที่ได้แบ่งออกเป็นหลายระยะเวลานั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรเรียนรู้และศึกษากิจกรรมที่ได้วางแผนแต่ละช่วงเวลา เพื่อหาข้อบกพร่องของการวางแผนต่างๆ และนำข้อบกพร่องมาปรับแก้เพื่อให้กระบวนการพัฒนาสมบูรณ์และมีความสอดคล้องกับบริบทของคนและพื้นที่ รวมไปถึงความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ในช่วงต่อไป ทั้งนี้ควรจัดเก็บองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ให้กับบุคคลที่สนใจ ทั้งกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และองค์ความรู้ที่ส่งผลถึงความสำเร็จของเกษตรกรรุ่นใหม่

๒. การทดลองและปฏิบัติตามแผนของเกษตรกรรุ่นใหม่

(๑) การทดลองและปฏิบัติตามแผนของเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นขั้นตอนที่ได้นำแผนการพัฒนาที่ตนเองวางแผนมาสู่การปฏิบัติจริงในกิจกรรมการเกษตรและในพื้นที่ของตนเอง เพื่อหาแนวทางและการปรับปรุงกิจกรรมของตนเอง เกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องมีความเข้มงวดในการพัฒนาตนเองตามแผนที่ได้วางไว้ในกรอบเวลาที่กำหนด เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาและหาวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดกับพื้นที่ และกิจกรรมของตนเอง รวมไปถึงการนำแนวทางและองค์ความรู้ของเครือข่ายและเพื่อนสมาชิกที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้มาปรับใช้ ซึ่งการสร้างเครือข่ายจะส่งผลทำให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่างๆ เช่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขต เป็นต้น

(๒) หลังขั้นตอนทดลองและปฏิบัติตามแผนของเกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องประเมินตนเองในส่วนของกิจกรรมต่างๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาที่ได้วางไว้แล้วมีผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง ต้องปรับปรุงขั้นตอนไหนบ้าง และจะต้องพึ่งพาหน่วยงานต่างๆ ในด้านใดบ้าง โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยงในการอำนวยความสะดวกการประสานงานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของเกษตรกร

การพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer จำเป็นจะต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาประสบผลสำเร็จในแต่ละขั้นตอน ต้องอาศัยการศึกษาหาความรู้ ความใส่ใจในการพัฒนา และการปรับเปลี่ยนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเกษตรของตนเอง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนามาปรับใช้ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายในระดับต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนสมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถเป็นต้นแบบองค์ความรู้ที่ประสบความสำเร็จให้กับเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจต่อไป

ตอนที่ ๒.๒ อาชีพการเกษตรสร้างรายได้ – สร้างสุข

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการเกษตรสู่ความยั่งยืน

เกษตรกรรมยั่งยืนจึงมิได้หมายความเฉพาะการผลิตการเกษตร แต่มีความรวมไปถึงความคิด จิตใจ วิถีชีวิต เศรษฐกิจ ความรู้ ความสามารถในความรู้ของตนเองในงานที่ทำและเทคโนโลยีของตนเอง ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมเกษตรกรรมยั่งยืน จึงเป็นแนวทางการทำฟาร์มที่มี “คนและพื้นที่เกษตรกรรม” เป็นศูนย์กลางของระบบ (Zaeb, ๒๐๐๗)

๑. ความเชื่อและกระบวนคิดในเกษตรยั่งยืน

ความเชื่อและกระบวนคิดในเกษตรยั่งยืนเป็นรากฐานที่ค่อยๆ หยั่งลึกค่อยก่อตัวขึ้นมา มิได้ก่อตัวขึ้นมาอย่างรวดเร็ว เป็นกระบวนการที่ต้องผ่านพิสูจน์ทางรูปธรรม ซึ่งผสมผสานไปกับการเปลี่ยนแปลงการผลิตและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต โดยเป็นความเชื่อที่หลงเหลือจากสำนึกของเกษตรกรในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของชนบท โดยมีต้นแบบความเชื่อและกระบวนการคิดในเกษตรกรยั่งยืน ๕ ประการ คือ

๑.๑ ความเชื่อและกระบวนคิดแบบทวนกระแสการเกษตรและเศรษฐกิจกระแสหลัก คือ ผลิตพอกินเหลือขายไม่มุ่งผลกำไรต่อไร่ แต่มุ่งเพื่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในชนบท

๑.๒ ความเชื่อและกระบวนคิดด้านความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศแปลงนา คือให้ความสำคัญต่อความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศน์ โดยเชื่อว่าเมื่อปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นระบบเกษตรกรรมยั่งยืนแล้ว ระบบนิเวศของแปลงเกษตรจะฟื้นคืนมา โดยคุณสมบัติของดินทางกายภาพจะดีขึ้น ตัวห้ำตัวเบียนจะเพิ่มขึ้นอาหารธรรมชาติจะกลับคืนมา

๑.๓ ความเชื่อและกระบวนการคิดการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

คือแบ่งออกได้ ๓ ส่วน คือ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และเพิ่มการออม ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการลดต้นทุนการผลิต รายได้จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มการออม เนื่องจากมีการผลผลิตแบบเกื้อกูลทำรายได้ตลอดทุกฤดูกาล

๑.๔ ความเชื่อ และกระบวนคิดในด้านสุขภาพกายและใจ

คือจะมีขึ้นด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ ประการแรกเลิกใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย ประการที่สองการเลิกใช้ปุ๋ยเคมี ประการที่สามสุขภาพกายดีขึ้นเนื่องจากมีอาหารในพื้นที่ แปลงนาไม่มีสารพิษตกค้าง

๑.๕ ความเชื่อและกระบวนคิดด้านเป็นบำนาญยามแก่เฒ่าและเป็นมรดกแก่ลูกหลาน คือ การมีอาหารกินและเป็นแหล่งรายได้ที่จะเลี้ยงดูตนเองยามแก่เฒ่า

สรุปได้ความเชื่อและกระบวนคิดของเกษตรต้นแบบ ๕ ประการดังกล่าวข้างต้นคือทวนกระแสการเกษตรและเศรษฐกิจกระแสหลักเป็นสิ่งกำหนดการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง จะชี้ชัดเป็นรูปธรรมเกษตรต้นแบบต้องมีการปรับวิถีการผลิตในไร่นาของตน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตซึ่งมีความสอดคล้องกับการปรับวิถีการผลิตและความเชื่อ

๒. แนวทางการปฏิบัติลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้า รักษ์สิ่งแวดล้อม

การลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ทำให้เกษตรกรหลายท่านคิดว่าทำได้ยาก ไม่สามารถทำได้ แต่คุณภาพสินค้าสูงขึ้นโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าเราทำลายแนวกั้นความคิดเดิมๆ ที่มาแต่ก่อน เกิดการยอมรับแนวคิดใหม่ๆ นำมาใช้ในไร่นาของเรา โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล มาใช้ให้เกิดประโยชน์จะเข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และวัตถุประสงค์ จากนั้นก็จะกำหนดเป้าหมายในกรทำอาชีพการเกษตรได้ คิดให้รอบด้าน เพราะสรรพสิ่งบนโลกมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นมาลอย ๆ โดยไม่มีเหตุปัจจัย คือ มีเหตุผลด้วยกันทั้งสิ้น ทุกปัญหามีทางออกในตัวของมันเอง

๒.๑ แนวทางการลดต้นทุนด้านการเกษตร เพิ่มผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ

๒.๑.๑ กำหนดกิจกรรมเป้าหมายที่จะทำ โดยการสำรวจข้อมูล วิเคราะห์ในกิจกรรมที่จะผลิต (พืช – สัตว์ – ประมง – แปรรูป ฯลฯ) มีวิธีการจะทำอย่างไร แต่ละกิจกรรมให้มีต้นทุนต่ำ

๒.๑.๒ ค้นหาเกษตรกรต้นแบบ รูปแบบที่มีความสำเร็จในอาชีพการเกษตรเป็นสิ่งที่ยอมรับของคนในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลักคิด ประสบการณ์ และภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน เช่น ค่าใช้จ่ายหลักๆ ในการเพาะปลูก/ เลี้ยง มีอะไรบ้าง? เท่าไหร่? วิธีการลดต้นทุนจะลดอย่างไร ลดได้เท่าไหร่ ลดได้อย่างไร ลดทั้งหมดได้เท่าไหร่ มีการอบรมที่ไหนบ้าง

๒.๑.๓ คัดเลือกกิจกรรมและทำแผนการผลิต ในภาพรวมของการผลิตหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในกระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทุนทรัพย์ สภาพแวดล้อม การตลาด และความสนใจของตนเอง เป็นต้น

๒.๑.๔ ดำเนินการผลิตตามแผน และจดบันทึกข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงผลการผลิตในรอบที่ผ่านมาที่จะต้องปรับปรุง แก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

๒.๑.๕ ปรับปรุงกิจกรรมหรือสร้างกิจกรรมใหม่ (ปลูก/ เลี้ยง) ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย แนวคิดที่จะดำเนินการผลิต

สรุปได้ว่า การลดต้นทุนการผลิตมีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นการประกอบอาชีพการเกษตรที่ต้องคิดให้รอบด้าน ที่จะนำปัจจัยต่างๆ สู่กระบวนการผลิตให้เกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกันทุกอย่าง เพื่อจะให้ต้นทุนต่ำสุด สู่ความยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพ ด้วยการใส่ใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้ได้ความจริง ให้มากกว่าความรู้สึก แล้วสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกษตรกรอยู่ได้อย่างมีความสุข

๒.๒ การพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ

จากผลการพัฒนาประเทศและของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเป็นจริงเพื่อรองรับสถานการณ์ต่างๆ เช่น ประชากรโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ความต้องการปัจจัยสี่ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการจัดระเบียบทางสังคม กฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นการประกอบอาชีพการเกษตรต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง สถานการณ์ดังกล่าว และความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เกื้อกูลซึ่งกันและกันสู่ความยั่งยืน ต่อการประกอบอาชีพการเกษตรและสังคม ดังนั้นแนวทางการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพประกอบ มีวิธีการ ดังนี้

๒.๒.๑ ระบบการผลิตเดิมแบบครอบครัว เน้นการทำมาก แต่ได้ปริมาณน้อย

๒.๒.๒ นำวัตถุดิบที่มี นำมาใช้เริ่มตั้งแต่ปลูกจนเก็บเกี่ยว ผลิตเมล็ดพันธุ์เอง เลี้ยงตัวเองได้โดยไม่มีการจ้าง

๒.๒.๓ การจัดการฟาร์มหรือธุรกิจฟาร์ม (Farm business) โดยการใช้ที่ดิน เงิน ปัจจัยการผลิต ผลผลิตในไร่นาให้เกิดคุณภาพและผลตอบแทนสูงสุด

๒.๒.๔ ระบบของนาหรือฟาร์ม คือการจัดการขนส่งต้องง่ายอยู่ละแวกใกล้เคียงตลาด ปัจจัยภายนอกจะเกี่ยวกับตลาด การคมนาคมเทคโนโลยีที่เข้ามาใช้นำมาใช้มาตรฐานมีการรับรองหรือไม่ สิ่งจูงใจที่เข้ามา นโยบายต่าง ๆ การขนส่ง คมนาคม การสั่งสินค้า

๒.๒.๕ การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ ๒ ส่วน คือ

๑) ระบบการผลิต โดยมีเกษตรกรเป็นหัวใจหลักสำคัญในการบริหารจัดการวางแผนกระบวนการผลิต เลือกชนิดพืช การเตรียมดิน ดูแลรักษา ตลอดจนการเก็บเกี่ยว

๒) ปัจจัยภายนอก

๑) ตลาด เป็นกลไกที่มีความสำคัญในการคัดแยกคุณภาพสินค้าและกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

๒) เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ใช้ในการผลิตสินค้าที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลที่เกิดขึ้นผ่านมาตรฐานการรับรอง

๓) เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นเป็นการลดต้นทุนการผลิตโดยการค้นหาองค์ความรู้จากผู้รู้ ปราชญ์ เป็นต้น มาใช้ส่วนประกอบการผลิต

๔) สิ่งจูงใจในการผลิตพัฒนาคุณภาพ เช่น นโยบายของรัฐ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ที่สนับสนุนต่อการพัฒนาสินค้า เช่น ปัจจัยการผลิต มีคุณภาพ – ราคาถูก องค์ความรู้หรือเกษตรกรต้นแบบที่คอยเป็นพี่เลี้ยงสุดท้ายคือราคาที่ขายได้ต่อหน่วยและการคุ้มค้าในการลงทุน

๕) การคมนาคมขนส่ง สะดวก รวดเร็ว ตั้งแต่กระบวนการผลิต ถึงการเก็บเกี่ยว นำผลผลิตกระจายส่งต่อให้ผู้บริโภค หรือเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม

สรุปได้ว่าการลดต้นทุนการผลิต สินค้าเกษตรและการพัฒนาคุณภาพสินค้าขึ้นอยู่กับ ๒ องค์ประกอบหลักคือ ระบบการผลิตและปัจจัยภายนอก ทั้งสององค์ประกอบเกิดกระบวนการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต สู่ความยั่งยืนต่ออาชีพการเกษตร

ตอนที่ ๒.๒.๒ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer

การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ได้เกิดขึ้นมาจากนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้แนวทางการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในอาชีพการเกษตรอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบันทั้งระดับ อำเภอ จังหวัด เขต และประเทศที่ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้เจอกันในระดับต่างๆ ซึ่งยอมรับว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer มีความสามารถกับทุกคน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับเป็นจุดเชื่อมทำให้การขับเคลื่อนกลุ่ม Young Smart Farmer และการสร้างเครือข่ายโดยมีกิจกรรมร่วมกันในแปลงของเพื่อที่เป็นกรณีตัวอย่าง เช่น กิจกรรมทำนาโยนกล้า การเกี่ยวข้าว การชมสวน การทำปุ๋ยน้ำหมัก ร่วมกันเป็นวิทยากรการออกร้านขายของร่วมกัน และงานสังคมต่างๆ ซึ่งภายในจังหวัดของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer

๑. ความหมายและความสำคัญของกลุ่ม – เครือข่าย

“กลุ่ม” หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันภายใต้แบบแผนการปฏิบัติต่อกันและเป็นที่ยอมรับกันในบรรดาสมาชิกของกลุ่มเอง

“เครือข่าย” หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มหลายๆ กลุ่มรวมกันโดยมีพื้นฐานของความต้องการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน

สรุปได้ว่ากลุ่มและเครือข่ายจะเป็นลักษณะของการรวมกันของสมาชิกที่มีความคิดเห็นต่อกันและมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน จากการพัฒนาระบบโครงสร้างและการทำงานก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในชุมชนและสังคม เมื่อกลุ่มสามารถขยายกิจกรรมออกไปได้กว้างขวาง จากการรวมกลุ่มเล็กๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ในระบบเครือข่าย (Network) ในที่สุด จะทำให้กลุ่มและเครือข่ายเหล่านั้นมีพลังต่อรองในชุมชนและใช้พลังกลุ่มผลักดันการบริหารจัดการท้องถิ่นและทรัพยากรได้อย่างสมดุล

๒. การสร้างเครือข่าย (Networking)

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย ดังนั้นข้อคิดในการพัฒนาเครือข่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

๒.๑ สมาชิกต้องเข้าใจเป้าหมายร่วมกันที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม

๒.๒ สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก

๒.๓ มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน

๒.๔ จัดให้มีการกระตุ้นการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

๒.๕ สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่มและทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือหรือช่วยกลุ่มสมาชิกที่อ่อนแอให้สามรรถช่วยตนเองได้

๒.๖ สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย

๒.๗ สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนาอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนาสมาชิกและกลุ่ม

๒.๘ สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

๒.๙ จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดเครือข่าย

๒.๑๐ จัดเวทีคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

๒.๑๑ จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกันด้วยการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึง

สรุปได้ว่ากิจกรรมใดที่ภารกิจของเครือข่ายยังไม่สำเร็จจำเป็นต้องรักษาเครือข่ายไว้ ประคับประคองให้เครือข่ายสามารถเดินต่อไปได้ และถ้าเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ ดังนั้นหลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย คือ

๑. มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจนทั้งในเรื่องเวลา ความถี่ และกิจกรรมน่าสนใจ เช่น การวางแผน ประเมินผลงาน หรือกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เป็นต้น

๒. มีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่ายมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การทำงานร่วมกันอย่างลื่นไหล ควรจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมไม่ใช่จัดเมื่อเกิดปัญหาในเครือข่าย

๓. กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ โดยใช้หลักการจูงใจการทำงาน เกิดจิตอาสาการทำงานโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ เป็นต้น

๔. จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ ในกรณีที่เครือข่ายทรัพยากรควรสนับสนุนให้เพียงพอ ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือและบุคลากร

๕. ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา คือระหว่างการทำงานอาจเกิดปัญหาจะต้องคอยช่วยเหลือ และมีที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหา

๖. มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง การสร้างคนรุ่นใหม่เข้ามารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นเก่าเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

๓. รูปแบบการสร้างเครือข่าย

การเกิดเครือข่ายแต่ละเครือข่ายมีจุดเริ่มต้นหรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นเครือข่ายเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกันทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบปัญหาเดียวกันมาก่อนเข้ามารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นเกิดจากภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) ซึ่งจะเกิดขึ้นในพื้นที่เป็นลักษณะเครือญาติ เป็นคนในชุมชน หรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยการจัดตั้งเป็นธรรมชาติก่อน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นขยายพื้นที่

ดำเนินการออกไป หรือขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้น

ดังนั้นเครือข่ายประเภทนี้ ใช้เวลาก่อร่างสร้างขึ้นที่ยาวนานเมื่อเกิดขึ้นแล้วมักจะเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๓.๒ เครือข่ายจัดตั้ง มักจะเกิดขึ้นที่เกี่ยวพันกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบการจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากสมาชิกหรือภาคีที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้มีพื้นฐาน ความต้องการ ความคิด ความเข้าใจ หรือมุมมองการจัดตั้งเครือข่ายที่รู้จักกันมาก่อนที่จะเข้ารวมตัวกันเป็นการทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอน จนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มจะรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้ แต่แนวโน้มก็จะลดขนาดของเครือข่ายลงเมื่อเทียบระยะแรกจากการก่อตั้ง

๓.๓ เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นการกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรกและไม่ได้เกิดขึ้นจากการจัดตั้งโครงการ แต่มีการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/ องค์กร มารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนมักหรืออีกลักษณะหนึ่งมีจุดประกายความคิดจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นการรับฟัง หรือการไม่ได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆมาแล้ว เกิดความคิดที่จะรวมตัวกันสร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโครงการตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งได้

๔ แนวคิดการสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ภาคเหนือตอนล่าง

การสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วยจังหวัด กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก การสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer จะมีด้วยกัน ๓ ระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งการสร้างเครือข่ายในแต่ละระดับอยู่ภายใต้บริบทของพื้นที่นั้น ๆ Young Smart Farmer ที่ผ่านการพัฒนามีความโดดเด่นทั้งตัวบุคคล กิจกรรมทีดำเนินร่วมกันในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ สมาชิกแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน เช่น ความหลากหลาย อาชีพ เวลา ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งลักษณะพื้นที่ แต่พื้นที่ไม่เหมือนกัน จึงจะทำให้เกิดแนวคิดการดำเนินงานการสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ในเขตภาคเหนือตอนล่างให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

โดยจัดทำเป็นโครงสร้างคณะทำงานขับเคลื่อนเครือข่ายของสมาชิก Young Smart Farmer ที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรภาครัฐ และเอกชน โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีกว่าจะแข่งขันผลประโยชน์โดยรวมต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรเป็นสิ่งที่ท้าทาย เนื่องจากภาคการเกษตรมีอาชีพที่

หลากหลาย ความรู้ ความสามารถ ฐานะ เวลาที่ต่างกัน สิ่งที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต้องสร้างการยอมรับให้โอกาสแก่สมาชิก ทั้งคณะทำงานและสมาชิกในรูปแบบของประชาธิปไตย เกิดกิจกรรมร่วมกัน คือ

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายในการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันด้านพัฒนาอาชีพ
- การแลกเปลี่ยนสินค้าทั้งปัจจัยการผลิตและผลผลิตเกิดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- การรวมกลุ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเป็นวิทยากร กิจกรรมทางสังคม และนันทนาการ
- เป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกต่อสมาชิก เครือข่าย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

๔.๑ องค์ประกอบของการสร้างเครือข่าย

๑. เป้าหมาย การดำเนินงานที่เหมือนกัน

๒. กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน

๓. มีแนวทางการดำเนินงานและร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน

๔. การมีส่วนร่วมของสมาชิก

๕. มีการเสริมสร้าง/ เกื้อหนุนพึ่งพาซึ่งกันและกัน

๖. มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๔.๒ วิธีการสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer

๑. คณะทำงาน(โครงสร้างเครือข่าย) มีมนุษยสัมพันธ์

๒. สร้างแบบประเมินคำถามให้เกิดกระบวนการคิด มีการยอมรับ และเกิดความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย

๓. ให้ความช่วยเหลือเพื่อกลุ่มสมาชิก

๔. มีจิตอาสาทำงานส่วนรวม

๕. มีช่องทางการติดต่อสื่อสาร

๖. ความซื่อสัตย์ มีความชัดเจนให้เกียรติซึ่งกันและกัน

๔.๓ ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย และการมีเครือข่าย

๔.๓.๑ ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย

- เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ (แลกเปลี่ยนเรียนรู้)
- ประมวลผลข้อมูลได้ข้อมูลที่ไม่ซ้ำซ้อน
- เกิดการยอมรับในเครือข่ายเกิดศรัทธาไว้ใจ
- มีที่ปรึกษา เวลาเจอปัญหา
- จุดประกายความหวัง ความรู้ใหม่ๆ และการยอมรับ

๔.๒.๒ ประโยชน์ของการมีเครือข่าย

- มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
- ช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้อน

- เกิดความเข้าใจมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อเกิดประโยชน์ของทุกฝ่าย
- สนองความต้องการของกลุ่ม
- ช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและการพัฒนา
- ช่วยเชื่อมโยงงานกับภาคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและได้ดีขึ้น
- ทำให้คนและเครือข่ายได้รับความช่วยเหลือ

สรุปได้ว่า การสร้างกลุ่ม Young Smart Farmer ภาคเหนือตอนล่าง มีรูปแบบ แนวคิด วิธีการที่เป็นคลื่นลูกใหม่เพื่อมาประกอบอาชีพการเกษตรแทนคลื่นลูกเก่า ให้มีความมั่นคงทางรายได้สร้างฐานะที่มั่นคงยั่งยืนสืบไป

บทที่ ๓
กรณีศึกษา : การพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

ตอนที่ ๓.๑ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดอุทัยธานี

เรื่องที่ ๓.๑.๑ กรณีตัวอย่าง : ไร่นาสวนผสมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ ๓.๒ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ จังหวัดพิจิตร

เรื่องที่ ๓.๒.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรรมการปลูก เมล่อนในโรงเรือน Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๓ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดพิจิตร

เรื่องที่ ๓.๓.๑ กรณีตัวอย่าง : กระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออกฉบับมืออาชีพ Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

ตอนที่ ๓.๔ กรณีศึกษา : กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพจังหวัดกำแพงเพชร

เรื่องที่ ๓.๔.๑ กรณีตัวอย่าง : กิจกรมเทคนิคการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำ Young Smart Farmer จังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ ๓.๑ กรณีศึกษา : กิจกรรมไร่นาสวนผสม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นายศศเศรษฐโชค ตามพระหัตถ์

Young Smart Farmer จังหวัดอุทัยธานี

๑. ประวัติการทำงาน

อายุ	๔๖ ปี
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนหนองขาหย่างวิทยาคม
เป็น Young Smart Farmer	ปี ๒๕๕๗
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ ต. หนองไผ่ อ. หนองขาหย่าง จ. อุทัยธานี คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการไทยนิยมยั่งยืน ต. หนองไผ่ อ. หนองขาหย่าง จ. อุทัยธานี
คติ	ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ความเป็นมาสู่อาชีพการเกษตร

เดิมประกอบอาชีพค้าขายที่กรุงเทพมหานคร ธุรกิจซบเซาไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้จึงได้กลับภูมิลำเนาเดิม เริ่มมีแนวคิดการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมรดกของพ่อแม่ โดยยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำเกษตรผสมผสานให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ภูมิสังคม ภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยการพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอ พัฒนาตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ ทดลองปฏิบัติ พัฒนาทักษะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มเพื่อนที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกันและประสบความสำเร็จการประกอบอาชีพการเกษตร เข้าร่วมพัฒนาความรู้กับหน่วยงานของราชการ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาที่ดิน

จังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ประมงจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ได้ค้นคว้าจากสื่อ IT เอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นการพัฒนาตนเองเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพที่มีความรู้ในงานที่ทำ

๓. กระบวนการสนับสนุนของนักส่งเสริมการเกษตร

นักส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัดเป็นผู้ให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพื่อสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพจากการเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็น YSF ซึ่งผ่านการประเมินในปี ๒๕๕๗ สู่การพัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น กระบวนการลดต้นทุนการผลิต การดูแลรักษา การป้องกันโรค – แมลง การบริหารจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น YSF อย่างต่อเนื่อง เกิดเครือข่าย YSF กับกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

๔. การดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการ

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยระยะเวลา ความเหมาะสมของพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมและเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการประกอบอาชีพการเกษตรตัวเราเองต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มี ซึ่งมีหลักพิจารณา ดังนี้

๔.๑ หลักการพิจารณาพื้นที่ทำการเกษตร

๔.๑.๑ มีพื้นที่จำนวน ๑๐๐ ไร่ ลักษณะพื้นที่ดิน ต้องมีความอุดมสมบูรณ์ ถ้าขาดความอุดมสมบูรณ์ ต้องมีการปรับสภาพพื้นที่ให้มีความเหมาะสมในการผลิตกับพื้นที่

๔.๑.๒ การคมนาคมสะดวก สามารถเข้าออกทำกิจกรรมได้ และดำเนินการจัดการผลผลิตไม่ให้เกิดความเสียหาย

๔.๑.๓ แหล่งน้ำ มีใช้ตลอดปีหรือไม่ จากธรรมชาติ ขุดสระ เจาะบาดาลเพื่อนำน้ำใช้ในพื้นที่ฟาร์มของตนเอง

สรุปว่าข้อพิจารณาองค์ประกอบของพื้นที่เป็นจุดเริ่มต้นการประกอบอาชีพการเกษตร ถือว่าเป็นบันไดขั้นแรกของการทำกิจกรรมการเกษตร คือ ถ้าขาดความอุดมสมบูรณ์ต้องมีการปรับปรุงก่อนเราต้องแก้ไขและค้นหาวิธีการป้องกันที่จะเกิดความเสียหายในอนาคต

๔.๒ ข้อคำนึงการวางแผนทำกิจกรรมการเกษตร

๔.๒.๑ เงินทุน แหล่งเงินทุนจากไหน ประมาณการที่จะต้องใช้ เท่าไหร่ เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะทำ

๔.๒.๒ วางแผนปลูก – เลี้ยง ที่คาดว่ามีความเหมาะสมกับองค์ความรู้/ ทักษะ/ การตลาด

๔.๒.๓ ผลตอบแทน รายได้ต่อเนื่องตลาดทั้งปี เช่น รายได้ รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี

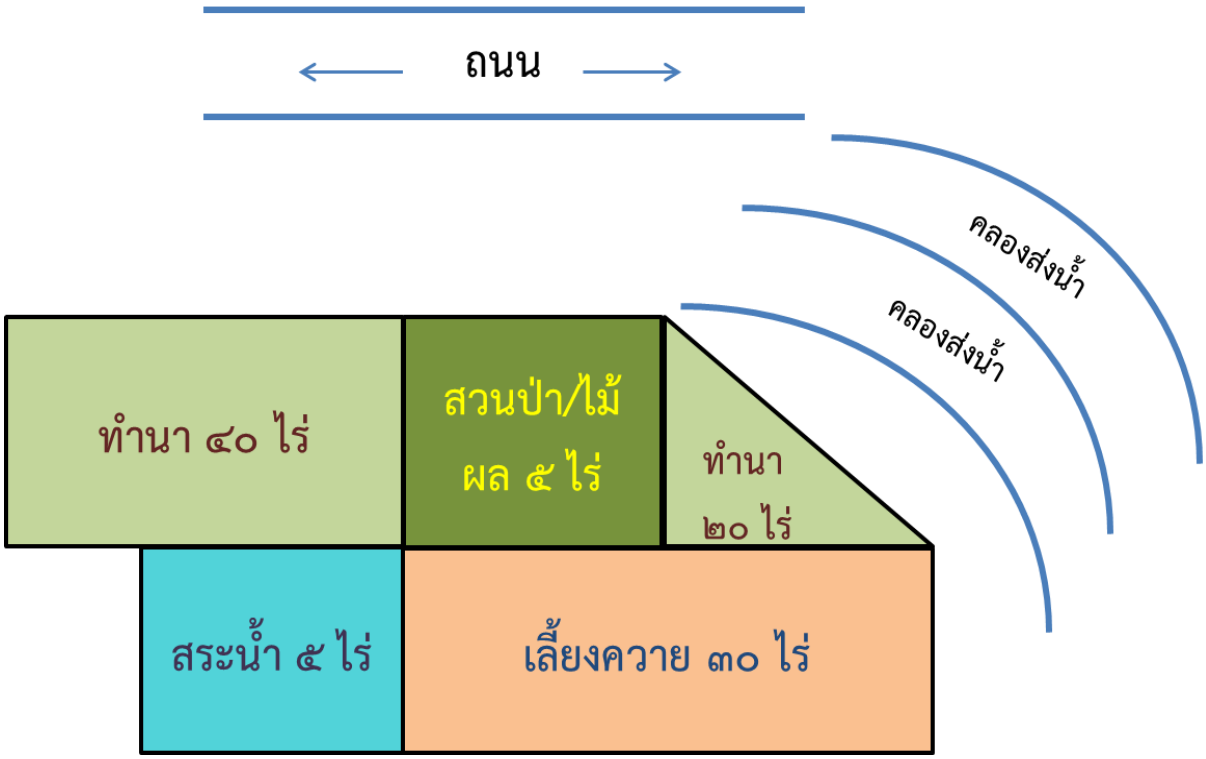
๔.๒.๔ การลดต้นทุนการผลิต กิจกรรมที่ดำเนินในพื้นที่ต้องเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยให้ต่ำลงที่สุด และสะดวกในการบริหารจัดการในการนำปัจจัยการผลิตมาปลูกและเลี้ยง

๔.๒.๕ ดำรงไว้สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพการเกษตรต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมจำต้องรักษาไว้ ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศการผลิตกิจกรรมทั้งภายในฟาร์มและนอกฟาร์ม

สรุปได้ว่าการวางแผนการทำกิจกรรมต้องพิจารณาให้รอบคอบตั้งแต่เงินลงทุนและสภาพแวดล้อมให้เอื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกันให้ผลตอบแทนสูงสุด ผลเสียหายน้อยที่สุด ผลิตผลที่ได้มีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

๔.๓ การดำเนินกิจกรรมการผลิต

๔.๓.๑ การวางแผนผังฟาร์ม

ภาพที่ ๓.๑ การวางผังฟาร์มการผลิต

๔.๓.๒ การดำเนินการผลิต

๑) กิจกรรมทำนา จำนวน ๖๐ ไร่

ลักษณะการปลูก ทำนาได้ปีละ ๑ ครั้งเป็นนาหว่านเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนกรกฎาคม เก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม

พันธุ์ข้าวประกอบด้วยข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ จำนวน ๓๐ ไร่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ จำนวน ๕ ไร่ ข้าว กข. ๔๓ จำนวน ๒๐ ไร่ และข้าวสินเหล็ก จำนวน ๕ ไร่

วิธีการปลูก

ก. เตรียมดิน

๑. ไถดะ ๑ ครั้ง

๒. ไถแปร ๑ ครั้ง

ข. การดูแลรักษา

๑. กำจัดวัชพืชโดยวิธีการใช้แรงงานคน

๒. ใส่ปุ๋ย ครั้งที่ ๑ ข้าวอายุ ๒๐ วัน
ครั้งที่ ๒ ข้าวอายุ ๔๕ วัน
ครั้งที่ ๓ ข้าวอายุ ๖๕

๓. การป้องกันกำจัดโรค – แมลง

ค. การเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิต

๑. ระยะการเก็บเกี่ยว ๑๒๐ วัน

๒. วิธีการเก็บเกี่ยว รถเกี่ยว ๕๐๐ บาท/ ไร่
เป็นเงินลงทุน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๓. ผลผลิตทั้งหมด ๔๔ เกวียน เฉลี่ย ๗๐๐ ก.ก./ ไร่

๔. การจัดการผลผลิต เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว นำมาจัดการตากแดด ๒ แดด เก็บรักษาไว้ในยุ้งฉาง นำมาแปรรูปเป็นข้าวขาวและข้าวกล้อง เพื่อนำมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคในพื้นที่และนอกพื้นที่ รายได้ ๒๐,๐๐๐ บาท/ ไร่ รวมรายได้ทั้งสิ้น ๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๕. การปรับปรุงบำรุงดิน หลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วจะไม่เผาตอซัง ใช้วิธีการไถกลบและหว่านปอเทืองเพื่อไถกลบปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดินที่เสียไปกับการปลูกข้าวในฤดูกาลที่ผ่านมา

สรุปได้ว่ารูปแบบการทำนาเป็นการปลูกข้าวต้นทุนต่ำแต่รักษาคุณภาพข้าวให้สูงขึ้นเพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค เป็นการผลิตครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ (ผลิต) กลางน้ำ (แปรรูป) ปลายน้ำ (ตลาด) ทำให้ได้ผลตอบแทนต่อไร่ต่อปีสูง

๒) กิจกรรมควายไทยสายพันธุ์ดี

๑. ความเป็นมา

ควายอุทัยธานี อัตลักษณะของความลุ่มน้ำสะแกกรัง แหล่งที่มาและต้นกำเนิดควายลุ่มน้ำสะแกกรังในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีที่เคยมีการเลี้ยงติดต่อมานานตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย และต่อมามีการผสมข้ามพันธุ์จากควายพ่อค้าหรือนายฮ้อยจากภาคอีสานไล่ต้อนลงมาขาย จึงมีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ลักษณะโดยทั่วไปโครงสร้างของควายลุ่มน้ำสะแกกรังหรือควายโบราณแท้ทั้งเพศผู้และเพศเมียจะมีโครงสร้างสูงใหญ่น้ำหนักมาก โดยพบว่าแม่พันธุ์ที่โตเต็มที่ส่วนใหญ่มีความสูงกกว่า ๑๔๐ เซนติเมตร น้ำหนักก็ไม่ต่ำกว่า ๗๐๐ กิโลกรัม เพศผู้ตัวเต็มที่ส่วนใหญ่จะมีความสูง ๑๕๐ เซนติเมตร ขึ้นไปนำหนัก ๘๐๐ – ๑,๐๐๐ กิโลกรัม แต่บางครั้งสูงกว่า ๑๖๐ เซนติเมตรและมีน้ำหนักกกว่า ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ทั้งเพศผู้และเพศเมียมีลักษณะเด่นที่มีกระดูกใหญ่ ลำตัวยาว ลึกและกว้าง เนื้อมาก แข้งขาและกีบเท้าใหญ่ กีบเท้าจะกลมเหมือนกะลามะพร้าว หัวโคก เขาไม่กางมาก โคนเขาและกระดานเขาใหญ่ ปลายหางยาวถึงน่องขาหลัง มีนิสัยเชื่อง และมักพบสะดือเป็นก้อนเนื้อ (แตกตากจากไส้เลื่อน)

๒. พันธุ์ เป็นสายพันธุ์ของจังหวัดอุทัยธานี เป็นควายโครงร่างใหญ่ น้ำหนักดี และปรับปรุงสายพันธุ์โดยวิธีการผสมเทียม

๓. วิธีการเลี้ยง เป็นการเลี้ยงปล่อยทุ่งตามธรรมชาติในพื้นที่ ๓๐ ไร่ จำนวน ๓๐ ตัว และให้อาหารเสริม ฉีดวัคซีนป้องกันโรค เป็นการลงทุนที่ต่ำนำผลผลิตจากการทำนา ฟางข้าวมาเป็นอาหรให้ในช่วงฤดูแล้ง

๔. การจำหน่าย อายุ ๓ – ๔ ปี ราคา ๓๐,๐๐๐ – ๔๐,๐๐๐ บาท/ตัว ผลตอบแทนต่อปี ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๓) ประมง

- ปลาธรรมชาติ ที่มีอยู่ในพื้นที่ทำนา รายได้ ๒๐,๐๐๐ บาท/ปี
- บ่อเลี้ยง เป็นปลากินพืชเช่น ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาไน เป็นต้น เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนและจำหน่าย รายได้ ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี
- กบ เลี้ยงในกระชังบ่อปลา รายได้ ๓๐,๐๐๐ บาท/ปี

๔) ปลูกผักสวนครัว เป็นอาหารในครัวเรือนและแจกให้เพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน

๕) ปลูกป่าไม้เศรษฐกิจ เช่นไม้พยุง มะค่า สัก ประดู่ แซมด้วยไม้ผล ไม้ได้รับผลตอบแทนเพื่อเป็นบำนาญให้กับเกษตรกรในอนาคต

สรุปได้ว่าการทำไร่นาสวนผสม คือการทำกิจกรรมการเกษตรตั้งแต่ ๒ อย่างขึ้นไป เพื่อตอบสนองต่อความต้องการผู้บริโภค (ตนเอง, ครอบครัว) และลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตและภัยธรรมชาติ ดังนั้นลักษณะของการจัดการพื้นที่และกิจกรรมการเกษตรสู่ไร่นาสวนผสมดีอย่างไร

- เพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง
- ลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและผันผวนราคาผลผลิต
- ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก โดยใช้ทรัพยากรในไร่นาของเราเอง
- กิจกรรมมีทั้งเพิ่มรายได้และเป็นแหล่งอาหารไว้บริโภคตลอดทั้งปี

ดังนั้นปัจจัยสำคัญการทำไร่นาสวนผสม มี ๔ ด้าน ได้แก่

ด้านที่ ๑ ที่ดิน ควรเป็นที่ดินของเราเองเนื่องจากเป็นการลงทุนในระยะยาวกว่าจะได้ผลผลิตตอบแทน

ด้านที่ ๒ แรงงาน เกษตรกรควรใช้แรงงานผสมผสานทดแทนกัน ระหว่างแรงงานคน สัตว์ เครื่องทุ่นแรง เพื่อให้คุ้มค่าและสนับสนุน

ด้านที่ ๓ เงินทุน เพื่อซื้อปัจจัยการผลิตเท่าที่จำเป็น ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้

ด้านที่ ๔ การจัดการ เกษตรกรมีหน้าที่ตัดสินใจระบบการผลิต โดยคิดการวางแผน/วิเคราะห์ผลของแต่ละกิจกรรมที่ได้รับ หมั่นหาความรู้ใหม่ๆ ติดตามความเคลื่อนไหวของภาวะและราคาเพื่อลดความเสี่ยงให้เกิดผลตอบแทนกำไรสูงสุด ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินในไร่นาทั้งปลูก เลี้ยง

- ระยะสั้น
- ระยะกลาง
- ระยะยาว

ให้ผสมผสานกลมกลืนกับพื้นที่ รายได้ ทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น

๔.๓.๓ แนวคิดในการทำงานสู่เกษตรกรมืออาชีพ

ได้มีการทำเกษตรผสมผสานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑. การเตรียมความพร้อม องค์ความรู้ การตลาดนำการผลิต

๒. การประเมินศักยภาพตนเอง และความเหมาะสมของพื้นที่

๓. แหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำ

๔. กระบวนการวางแผนการผลิต

๕. การลดต้นทุนการผลิตทุกขั้นตอน การปลูก ดูแลรักษาเก็บผลผลิต

๖. การจัดการผลผลิต แปรรูป จำหน่าย

๗. การทำบัญชีข้อมูลการลงทุน

ตอนที่ ๓.๒ กรณีศึกษา : กิจกรรมการปลูกเมล่อนในโรงเรือน

นายธนนน ธีรวงศ์ไพศาลกุล

Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

๑. ประวัติการทำงาน

อายุ	๓๙ ปี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เป็น Young Smart Farmer	ปี ๒๕๕๗
ตำแหน่งปัจจุบัน	เลขานุการศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดพิจิตร
คติ	เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๒. ความเป็นมาสู่อาชีพการเกษตร

หลังจากจบการศึกษาปริญญาตรีได้ทำงานในบริษัทเอกชนเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ เพื่อปูพื้นฐานนำมาใช้ทำการเกษตรของตนเองต่อมาปี ๒๕๕๔ จึงลาออกจากงานเอกชนกลับมาเรียนรู้ วิธีการปลูกเมล่อนในโรงเรือน โดยศึกษาวิธีการปลูก การดูแลรักษา และการพัฒนาคุณภาพผลผลิตเมล่อน เนื่องจากเป็นพืชที่ต้องการพื้นที่น้อย ผลตอบแทนสูง ควบคุมคุณภาพได้ เลือกระยะเวลาการผลิตได้ บริหารจัดการสะดวก

ต่อมาในปี ๒๕๕๗ ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรกรรุ่นใหม่พัฒนาเป็น Young Smart Farmer ซึ่งเป็นโครงการที่จะรวบรวมผู้ที่เป็นบุตรหลานเกษตรกร หรือผู้สนใจจะเปลี่ยนอาชีพเกษตรกรรมและเข้าร่วมกิจกรรม

กับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ แนวคิด วิธีการปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา จากนั้นได้รับการพิจารณาคัดเลือกศึกษาดูงาน ณ ประเทศออสเตรเลีย เป็นระยะเวลา ๓ เดือน

๓. กระบวนการสนับสนุนของนักส่งเสริมการเกษตร

การเข้าสู่กระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สิ่งที่ได้รับคือกระบวนการคิด วิเคราะห์ การสร้างเครือข่าย Young Smart Farmer ทั้งระดับจังหวัด เขต ก่อให้เกิดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการพี่สอนน้องและมีต้นแบบที่ดีของเพื่อนร่วมอาชีพ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับคอยให้การสนับสนุนและแนะนำ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และ Young Smart Farmer

๔. กระบวนการผลิตเมล่อนในโรงเรือน

๔.๑ ลักษณะโรงเรือน

โครงสร้างเป็นเสาเหล็ก มีขนาด ๑๒ x ๑๖ เมตร พื้นที่ ๑๙๒ ตารางเมตร อายุการใช้งาน ๑๐ ถึง ๑๕ ปี สามารถปลูกเมล่อนจำนวน ๖๐๐ ต้น สามารถปลูกได้ ๔ ครั้งต่อปี ปลูกได้ ๒ ครั้งก็เกิดความคุ้มทุน.

๔.๒ การปลูกเมล่อน

๔.๒.๑ การเตรียมดิน จะผสมแกลบดำกับมะพร้าวสับใส่ถุงเพาะชำสีขาวสำหรับปลูกเมล่อนขนาด ๑๕ ถึง ๑๖ นิ้ว

๔.๒.๒ ใช้พันธุ์ Golden admiral เนเธอร์แลนด์ และ ฟีลิกซ์ ญี่ปุ่น

๔.๒.๓ การเพาะกล้านั้น จะนำเมล็ดมาแช่น้ำ ๔ ชั่วโมง แล้วห่อด้วยผ้าบ่มไว้ประมาณ ๑๘ – ๒๔ ชั่วโมง แล้วเพาะทิ้งไว้ ๘ – ๑๐ วันจึงพร้อมนำไปปลูกได้

๔.๒.๔ การปลูก นำต้นกล้าเมล่อน ๑ ต้นต่อ ๑ ถุงเพาะชำสีขาว

๔.๒.๕ การดูแลรักษา

๑) การให้น้ำและปุ๋ย เป็นการให้ธาตุอาหารกับน้ำไปพร้อมกันโดยใช้ระบบน้ำหยด โดยการควบคุมเวลาโดยใช้Timer ควบคุมให้น้ำอัตโนมัติกำหนดให้น้ำในแต่ละวัน ๖ – ๘ ครั้ง ซึ่งในหนึ่งวันจะใช้น้ำ ๑ ลิตรต่อต้นต่อวัน และปุ๋ยจำนวน ๑ – ๒ กรัมต่อต้นต่อวัน

ข้อสังเกตการให้น้ำและปุ๋ย ต้องมีการให้น้ำสลับกับปุ๋ย โดยเป็นให้น้ำ ๒ วัน ปุ๋ย ๒ วัน เพราะเป็นเทคนิคในการป้องกันใบเมล่อนจะไหม้

๔.๒.๖ การขึ้นเถา แต่งแขนงและรัดแขนง หลังจากปลูก ๑๐ วันให้วางเชือกในแนวดิ่งเพื่อให้เถาเมล่อนพันเชือกขึ้นไป จากนั้นให้รัดแขนงเพื่อให้เมล่อนตัดดอกให้แขนงที่ต้องการ

เทคนิคการวางเชือก และรัดแขนงวางตำแหน่งกึ่งกลางถุงปลุก ใน ๑ ถุงไว้ได้ ๑ ผลเท่านั้น

๔.๒.๗ การผสมเกสร เมื่อเมล่อนออกดอกผสมเกสรตามแขนงที่ต้องการ โดยการเอาเกสรดอกตัวผู้มาเขี่ยให้ละอองเกสรร่วงใส่ดอกตัวเมีย

๔.๒.๘ การคัดลูก เมื่อเมล่อนติดลูกหลายๆลูก จะทำการตัดตกแต่งผลที่พอสวยที่สุดไว้เถาละ ๑ ลูก/ถุง

๔.๓ การเก็บเกี่ยว

นับจากเพาะกล้าถึงเก็บเกี่ยวได้ ๗๕ – ๘๕ วันหรืออาจจะสังเกตลักษณะของผลก่อนการเก็บเกี่ยวดังนี้

- ขั้วผลมีลักษณะแตกตามความยาวขั้วผล
- กับผลเมล่อนมีรอยร้าวเด่นชัด
- วัดปริมาณน้ำตาล โดยสุ่มเก็บผลด้วยเครื่องวัดความหวานได้ค่าน้ำตาลไม่น้อยกว่า ๑๓ องศาปริกซ์

๕. จุดเด่นการปลูกในโรงเรือน

๕.๑ ปลูกในโรงเรือนสามารถปลูกได้ทั้งปีไม่ต้องรอฤดูกาล

๕.๒ ใช้เทคโนโลยีมาควบคุมการให้น้ำและปุ๋ย Timer อัตโนมัติ/ประหยัดเวลาและลดต้นทุน

๕.๓ ปลูกในถุงปลูก สามารถควบคุโรคพืชทางดิน

๕.๔ ได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้สินค้ามีความปลอดภัยจากสารเคมี

๕.๕ คัดสินค้าที่ได้มาตรฐานออกจำหน่าย

๖. ความคุ้มค่าการลงทุน

๖.๑ ใน ๑ ปี ปลูกได้ ๔ รอบ

๖.๒ ใน ๑ รอบ ลงทุน ๔๕,๐๐๐ บาท จะได้กำไรประมาณ ๔๕,๐๐๐ บาท

๖.๓ ใน ๑ โรงเรือนสามารถเก็บเกี่ยวได้กำไร ๔๕,๐๐๐ บาท

๗. แนวคิดของการทำการเกษตรสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

การทำการเกษตรต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการปรับตัวให้ทันกับสภาวการณ์ปัจจุบัน มีความอดทนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

ตอนที่ ๓.๓ กรณีศึกษา : กิจกรรมกระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออก ฉบับมืออาชีพ

นางสาวสุวิดา ชื่นอมรกุลชัย

Young Smart Farmer จังหวัดพิจิตร

๑. ประวัติการทำงาน

อายุ	๒๘ ปี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร
เป็น Young Smart Farmer	ปี ๒๕๕๙
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดพิจิตร เลขานุการเครือข่ายคณะทำงาน YSF เขต 9 เลขานุการวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดพิจิตร
คติ	ใฝ่เรียนรู้ ทันยุคสมัย กล้าคิด กล้าทำ

๒. ความเป็นมาสู่อาชีพการเกษตร

ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม จึงได้สัมผัสกิจกรรมการเกษตรตั้งแต่เด็กมาโดยตลอด และมีโอกาสได้ศึกษา จบปริญญาตรีสาขาเกษตรศาสตร์ ประกอบกับความชอบส่วนตัวในการทำอาชีพอิสระ เมื่อสำเร็จ

การศึกษาจึงได้กลับมาเรียนรู้การทำการเกษตรด้วยการปฏิบัติจริง โดยเริ่มศึกษาจากการปลูก ดูแล ผลิตส้มโอ ซึ่งส้มโอของจังหวัดพิจิตร เป็นพืชพื้นถิ่นหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย(GI ,Thai Geographical Indication) ของจังหวัดพิจิตร ชื่อพันธุ์ “พันธุ์ท่าข่อยเมืองพิจิตร” ปัจจุบันมีการปลูกส้มโอหลากหลายสายพันธุ์ เช่น พันธุ์ขาวแตงกวา พันธุ์ทองดี พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง ฯลฯ ปลูกมากในอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร และมีโอกาสรู้จักกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้สอบถาม พูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่ ปัญหาที่พบและความต้องการของเกษตรกร และแนะนำโครงการ Young Smart Farmer ในตอนแรกยังไม่รู้จัก ไม่เข้าใจโครงการ แต่เห็นว่าเป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ฟังแล้วน่าสนใจและตัวเราก็อยากเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าวในปี ๒๕๕๙

๓. กระบวนการสนับสนุนของนักส่งเสริมการเกษตร

จุดเริ่มต้นจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แนะนำ พูดคุย เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ให้เข้าร่วมอบรมโครงการ YSF จึงได้เรียนรู้กระบวนการคิด วิเคราะห์ตนเองและกิจกรรมที่ทำเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมต่างๆช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกร เกิดเป็นเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

ซึ่งแต่ละคนทำกิจกรรมด้านการเกษตรแตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๔. กระบวนการผลิตส้มโอคุณภาพเพื่อการส่งออกฉบับมืออาชีพ

๔.๑ การกักน้ำ/สะสมอาหาร

ปัจจุบันทีพื้นที่ปลูกส้มโอ จำนวน ๓๕ ไร่ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว ต้องเตรียมต้นส้มโอให้พร้อมสำหรับการผลิตในรุ่นถัดไปเริ่มจากการสะสมอาหารโดยเน้นให้ปุ๋ยที่มีธาตุโพแทสเซียมและฟอสฟอรัสสูง ประมาณ ๑-๒ กิโลกรัมต่อต้น (แล้วแต่ขนาดทรงพุ่ม) และรดน้ำหลังจากใส่ปุ๋ย ประมาณ ๒-๓ ครั้ง ครั้งละ ๑ - ๒ ชั่วโมง

หลังจากใส่ปุ๋ยและรดน้ำจนปุ๋ยละลายหมดแล้ว ก็จะทำการกักน้ำเพื่อบังคับให้ส้มโอออกดอกและมีผลผลิตพร้อมกัน โดยการงดให้น้ำ ๗ – ๓๐ วันจนส้มโอแสดงอาการเหี่ยวเฉา

๔.๒ การตัดแต่งกิ่งส้มโอ

คือ การตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว เพื่อให้ได้ทรงพุ่มที่เหมาะสมตามต้องการ และง่ายต่อการดูแล ผลส้มโอมักจะออกและติดผลตามกิ่งเล็ก ซึ่งเป็นกิ่งแก่พอสมควร โดยส่วนมากจะตัดกิ่งที่เป็นโรค กิ่งแห้ง กิ่งกาฝาก กิ่งกระโดง และกิ่งที่หนาทึบออก ประโยชน์ของการตัดแต่งกิ่ง ทำให้ลำต้นมีโครงสร้างแข็งแรง สะดวกต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ทรงพุ่มโปร่ง ส้มโอสังเคราะห์แสงได้ดี ช่วยลดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๓ หลังการตัดแต่งกิ่ง

หลังจากตัดแต่งกิ่งส้มโอเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงทำการขึ้นน้ำให้กับต้นส้มโอ โดยรดน้ำจนดินเปียกชุ่มติดต่อกันทุกวันประมาณ ๓ - ๕ วัน วันละ ๓ - ๔ ชั่วโมง และใส่ปุ๋ย แล้วค่อยๆปรับความถี่การรดน้ำลง โดยรดน้ำสัปดาห์ละ ๒ - ๓ ครั้ง จากนั้นต้นส้มโอจะแตกใบและออกดอก ให้รักษาความชื้นในดินให้เพียงพอ ควรเพิ่มการให้ปุ๋ยทางใบกับต้นส้มโอด้วย แต่ต้องระวังอย่าให้น้ำมากจนเกินไปและเมื่อส้มโอติดผลจึงให้น้ำตามปกติ

๔.๔ การดูแลรักษา

เมื่อส้มโอติดผล ผลมีสีเขียวเข้มและขยายขนาดขึ้น ให้มั่นสังเกตโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยไฟ ไรแดง หนอน ฯลฯ เมื่อผลส้มโอมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖ - ๑๐ ซ.ม. ให้บำรุงต้นและใบให้สมบูรณ์ โดยทำการใส่ปุ๋ยทางดิน อัตรา ๐.๕ - ๑ กิโลกรัมต่อต้นและให้ปุ๋ยทางใบควบคู่กันไปด้วย แล้วจึงรดน้ำ โดยอย่าให้ดินแห้งจนเกินไป ให้ต้นส้มโอสามารถสังเคราะห์แสงนำอาหารไปเลี้ยงผลได้เพียงพอ

๔.๕ การเก็บเกี่ยว/ การตัดผลผลิต / การคัดเกรด

การเก็บเกี่ยวผลส้มโอควรทำด้วยความระมัดระวัง โดยใช้กรรไกรตัดแบบติดขั้วผล ผลส้มโอที่เก็บเกี่ยวได้มีลักษณะดังนี้

- เมื่อส้มโอมีอายุ ๖.๕-๘ เดือนหลังจากดอกบาน
- สังเกตที่ผิวของผล ต่อมน้ำมันจะขยายขนาด บริเวณก้นผลมีรอยบุ๋ม
- วัดปริมาณน้ำตาล โดยสุ่มเก็บผลส้มโอและคั้นเอาน้ำมาวัดด้วยเครื่องวัดความหวาน (Hand Refract meter) ส้มโอที่มีรสชาติดี ควรมีค่าน้ำตาลไม่ต่ำกว่า ๑๐ องศาบริกซ์

๔.๖ การตัดแต่งและคัดเกรด

เมื่อเก็บผลส้มโอมาจากสวนแล้ว ต้องระมัดระวังในเรื่องการขนผลผลิตออกจากสวน ไม่ให้ผลส้มโอเกิดการกระทบกระเทือน จากนั้นนำผลผลิตมาตัดแต่งขั้วผลและใบ สังเกตรอยแผลและตำหนิ พร้อมกับคัดขนาดผลให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

๔.๗ การทำความสะอาด

การทำความสะอาดผลส้มโอ โดยใช้น้ำสะอาดล้างผิวด้านนอกหรือใช้ผ้าชุบน้ำแล้วเช็ดที่ผลให้สะอาด จากนั้นนำผ้าสะอาดมาเช็ดผลส้มโอหรือใช้พัดลมเป่าผลจนแห้งสนิท

๔.๘) การติดฉลาก

เมื่อทำความสะอาดผลส้มโอแล้ว จึงนำมาติดฉลาดสินค้าดังนี้

- ติดฉลากตราสินค้า (Logo)
- เครื่องหมายรับรอง GAP ,GI
- การสอบกลับสินค้า QR Trace
- ป้ายแนะนำวันเก็บเกี่ยวและวันที่ควรบริโภค

๔.๙ การบรรจุ

เมื่อติดฉลากสินค้าครบถ้วนแล้ว จึงนำผลผลิตบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ที่เตรียมไว้ และตรวจสอบความเรียนร้อยของสินค้าอีกครั้งก่อนนำออกจำหน่าย

๔.๑๐ การจำหน่ายผลผลิต

ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมีดังนี้

- ตลาดออนไลน์ Facebook ,Line ,Fanpage facebook โดยลูกค้าจะสั่งซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ดังกล่าว เมื่อลูกค้าชำระเงินเรียบร้อยแล้ว จะทำการจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้า
- ตลาดชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร ช่วยเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตให้กับเกษตรกร โดยการจัดตั้งตลาดเกษตรกรขึ้นในทุกวันพฤหัสบดี ที่หน้าสำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร แล้วให้เกษตรกรนำผลผลิตปลอดภัยมาจำหน่าย
- จัดนิทรรศการแสดงสินค้า นำสินค้าไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าในที่ต่างๆ
- พ่อค้าคนกลาง โดยจำหน่ายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลางไปสู่ตลาดกลางภายในประเทศ
- ส่งตลาดต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน โดยส่งผ่านล้งรวบรวมผลผลิต
- ผลผลิตเฉลี่ย ๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ รายได้ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๕. จุดเด่นการผลิตส้มโอฉบับมืออาชีพ

๕.๑ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาควบคุมการให้น้ำ (Timer Meter) สามารถควบคุมเวลาเปิด-ปิดมอเตอร์รดน้ำอัตโนมัติ ทำให้สะดวกและมีเวลาในการทำงานอื่นเพิ่มมากขึ้น

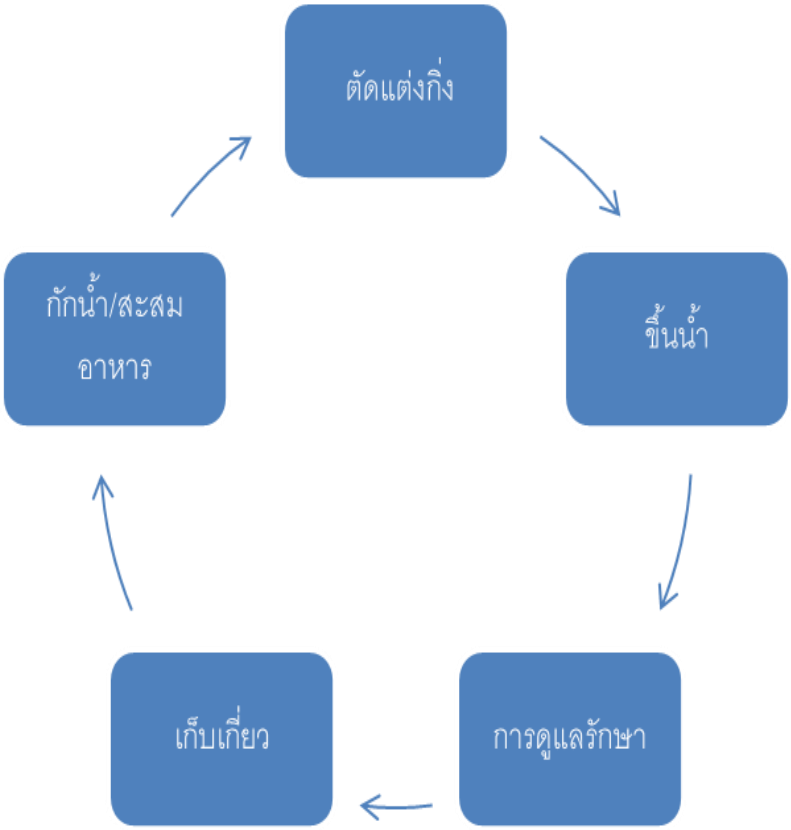
๕.๒ หว่านปอเทือง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน และคุมหน้าดิน

๕.๓ ใช้เครื่องวัดความหวาน (Hand Refractometer) วัดคุณภาพของส้มโอก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต

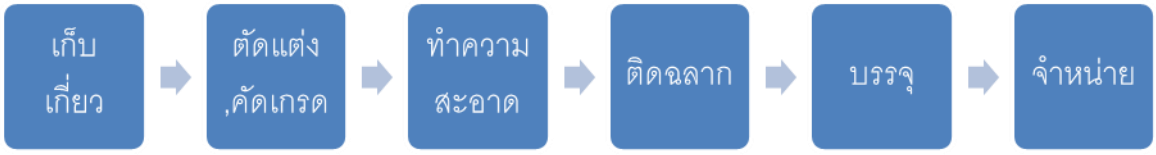
๕.๔ มีระบบการตรวจสอบย้อนกลับสินค้า (QR Trace) เพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจในแหล่งผลิตและคุณภาพสินค้า

๕.๕) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยนำวัสดุจากธรรมชาติมาพัฒนาเป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่ผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต สามารถนำไปเป็นของฝากตามโอกาสต่างๆ และช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

๖. สรุปการผลิตส้มโอคุณภาพ

ภาพที่ ๓.๒ การผลิตส้มโอคุณภาพ

ภาพที่ ๓.๓ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

๖. ก้าวสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

การทำการเกษตรต้องมีความอดทน ใฝ่เรียนรู้ ทันยุคสมัย กล้าคิด กล้าทำ เสมือนน้ำไม่เต็มแก้ว คอยเพิ่มเติมความรู้อยู่เสมอไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถปรับแก้ไขปัญหาได้ตามสถานการณ์และนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

ตอนที่ ๓.๔ กรณีศึกษา : กิจกรรมเทคนิคการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำ

นายชุติมันต์ จันฝาย
Young Smart Farmer จังหวัดกำแพงเพชร

๑. ประวัติการทำงาน

อายุ	๓๑ ปี
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทยา
เป็น Young Smart Farmer	ปี ๒๕๕๙
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดกำแพงเพชร รองประธาน Young Smart Farmer เขต ๙
คติ	ปัญหาคือโอกาสการพัฒนาตนสู่ความสำเร็จ

๒. ความเป็นมาสู่อาชีพการเกษตร

ครอบครัวแต่เดิมมีอาชีพรับจ้างทั่วไป แต่ด้วยมีใจรักด้านการทำการเกษตร รักต้นไม้และเป็นคนชอบทำงานอิสระ จึงมาทำอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รวมทั้งมีความชอบในการศึกษาหาความรู้ในด้านการเกษตรอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการปลูกพืช เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการเกษตร ไม่หยุดนิ่งต่อการพัฒนาการปลูกพืชและการทำการเกษตร

๓. กระบวนการสนับสนุนของนักส่งเสริมการเกษตร

จุดเริ่มต้นจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ได้เข้ามาเยี่ยมชมแปลงเกษตรและชักชวนให้มาสมัครเป็น Young Smart Farmer ในปี ๒๕๕๙ ทำให้ได้เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัดและระดับเขต ทำให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และต่อยอดภูมิความรู้ต่าง ๆ สู่เกษตรกรอื่น ๆ ได้

๔. กระบวนการปลูกพริกไทยต้นทุนต่ำในพื้นที่ ๑ งาน

๔.๑ วางแผนการปลูกพริกไทยพันธุ์ซีลอน

เนื่องจากการปลูกพริกไทย ๑ งาน ให้งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท จึงต้องมีการวางแผนการปลูกแบบลดต้นทุน ดังนี้

ใช้การเก็บเงินเดือนละ ๑,๐๐๐ – ๒,๐๐๐ บาทเพื่อซื้อเสาให้ครบ ๑๐๐ ต้น จากนั้นศึกษาข้อมูลของพริกไทย วิธีการดูแลและการปลูก เตรียมปรับพื้นที่เพื่อเตรียมแปลงปลูกให้เหมาะสม วางแผนการวางระบบน้ำเพื่อลดต้นทุนจาก ๕๐,๐๐๐ บาท เหลือ ๒๕,๐๐๐ บาทขนาดของเสา ๔x๔ นิ้ว สูง ๓ เมตร จำนวน ๑๐๐ ต้น ระบบการให้น้ำ มี ๒ ระบบ

ระบบที่ ๑ การปล่อยแบบปล่อยหัวเสาโดยใช้ท่อ ขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๘ ท่อน สาย PE ขนาด ๒๕ มิลลิเมตร จำนวน ๒ ม้วน สายไมโคร จำนวน ๓ ม้วน วาล์ว ขนาด ๒๕ มิลลิเมตร จำนวน ๕ ตัว

ระบบที่ ๒ การพ่นหมอกจากระดับความสูง ๕ เมตร สาย PE ขนาด ๒๐ มิลลิเมตร จำนวน ๓ ม้วน หัวมินิสปริงเกอร์ จำนวน ๑๐๐ หัว และวาล์ว ขนาด ๒๐ มิลลิเมตร จำนวน ๑๐ ตัว

<u>วิธีการต่อระบบน้ำ</u>

๑) นำท่อจำนวน ๘ ท่อน มาต่อกันไว้ทางด้านหัวเสา

๒) เจาะท่อเพื่อใส่วาล์วทั้ง ๒ ระบบ เจาะระบบแรกให้ขนานกับพื้น เจาะระบบที่ ๒ ให้ตั้งฉากให้ตรงกับเสาที่ตั้งไว้

๓) สาย PE ขนาด ๒๕ มิลลิเมตร มาสวมกับวาล์วที่เจาะไว้ขนานกับพื้นระหว่างเสาให้อยู่ตรงกลางช่อง ขั้นตอนต่อไปนำสายไมโครมาต่อกับสาย PE ขนาด ๒๕ มิลลิเมตร โดยนำตัวเจาะมาเจาะเพื่อต่อเข้ากันและนำสายไมโครมาต่อและดึงสายไมโครมัดโดยลวดขึ้นไปยังหัวเสา

๔) นำสาย PE ขนาด ๒๐ มิลลิเมตร มาสวมกับวาล์วที่เจาะไว้ในแนวตั้งและดึงสายไมโครขึ้นไปบนต้นเพกาในระดับความสูง ๕ เมตร และนำตัวเจาะมาเจาะที่สาย PE เพื่อนำหัวมินิสปริงเกอร์ มาหมุนเข้ากับสาย PE

๔.๒ วิธีการปลูก

เมื่อเตรียมพื้นที่และวัสดุอุปกรณ์เสร็จนำเสามาขุดหลุมฝังในระยะ ๒x๒ เมตร ขุดหลุมห่างจากเสาประมาณ ๓๐ เซนติเมตร กว้าง ๒๐ เซนติเมตร ลึก ๑๕ เซนติเมตร จำนวน ๔ หลุม นำดินที่ขุดหลุมมาเป็นคันกั้นน้ำห่างจากหลุม ๓๐ เซนติเมตร นำน้ำและสารปรับสภาพดินเทไล่ลงไปให้เต็มและทิ้งไว้ ๑ คืน

การปลูก

๑) นำต้นพันธุ์พริกไทพันธุ์ซีลอนอายุ ๒ เดือน โดยนำมือด้านซ้ายจับที่ต้นของพริกไทยและคว่ำถุงลง ใช้มือขวาดึงที่ก้นถุงขึ้นมา

๒) นำต้นพันธุ์ลงไปในหลุมและกลบด้วยดินที่ทำเป็นคันไว้

๓) นำจอบมาเกลี่ยดินให้สโลปจากโคนเสาและทำเป็นร่องห่างจากต้นประมาณ ๓๐ เซนติเมตร เพื่อกักน้ำไม่ให้ขังที่โคนต้น

๔.๓ การดูแลรักษา

หมั่นสำรวจแปลงสม่ำเสมอ เพื่อเฝ้าติดตามและป้องกันการระบาดของโรคและแมลง เนื่องจากอากาศมีการเปลี่ยนแปลงทำให้มีผลต่อพริกไทย การให้ปุ๋ยในช่วงอายุ ๓ เดือนจะให้ปุ๋ยสูตร ๑๕ – ๑๕ – ๑๕ ต้นละ ๑ ขีด การฉีดฮอร์โมนน้ำหมักเดือนละ ๑ ครั้ง (จะฉีดพ่นสารกำจัดโรคแมลงก็ต่อเมื่อมีการระบาด)

ดังนั้นการปลูกพริกไทยจะมีต้นทุนที่ต่ำก็ต่อเมื่อเราปลูกแบบศึกษาพฤติกรรมของพริกไทย ดังนี้

๔.๔ การให้น้ำ

เราจะให้น้ำที่แตกต่างกันตามช่วงฤดูกาล ช่วงฤดูร้อนเราจะให้น้ำทั้ง ๒ ระบบ ปล่อยทางหัวเสาเพื่อลดอุณหภูมิที่ต้นเสาปล่อยแบบพ่นหมอกเพื่อลดอุณหภูมิโดยรวมในแปลงและดึงไนโตรเจนมาให้กับยอดพริกไทย ในฤดูฝน เราจะปล่อยแบบธรรมชาติ แต่ก็มีการให้พ่นหมอกช่วยเมื่อฝนไม่ตก ฤดูหนาวจะปล่อยทางหัวเสาอย่างเดียวเพราะอากาศโดยรวมมีความชื้น

๔.๕ การตัดแขนง

เราจะตัดแขนงออกให้สูงจากพื้นสูง ๕๐ – ๘๐ เซนติเมตร เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้ดีระหว่างโดนป้องกันการเกิดโรครากเน่าอีกทางหนึ่ง

๔.๖ การเก็บผลผลิต

เมื่อพริกไทยอายุ ๑ ปีครึ่งจะเริ่มออกผลผลิตเราจะเริ่มเก็บได้หลังจากช่อของพริกไทยออกมาได้ ๔ – ๕ เดือน วิธีการเก็บให้จับกลางช่อของพริกไทยแล้วสะบัดมือ พริกไทยจะหลุดจากขั้วง่าย ผลผลิตจะเก็บได้ ๒ ครั้งต่อปี พริกไทย ๑ งานจะเก็บได้ ๘๐๐ – ๑,๐๐๐ กิโลกรัม

๔.๗ การจำหน่ายผลผลิต

พริกไทยสด ใช้แผนธุรกิจมาช่วยในการจำหน่ายในรูปแบบตลาดนำการผลิต

พริกไทยดำ จะนำพริกไทยที่เม็ดไม่เต็มช่อมาผลิตและจำหน่ายให้กับร้านค้าทั่วไปและทำตามที่ลูกค้าสั่งเข้ามา

๔.๘ รายได้ ผลิตพริกไทย ๑ งาน

ผลผลิต พริกไทยสด พริกไทยดำ มีรายได้ ๑๐,๐๐๐ บาท ขายกิ่งพันธุ์แบบ ตุ้มตอน, การปักชำ, การเสียบยอดกับต้นโคลูบินั่ม มีรายได้ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

๔.๙ วิธีการขยายพันธุ์พริกไทย มี ๓ วิธี

๔.๙.๑ วิธีการตอน มีวิธีการดังนี้

๑) นำขุยมะพร้าวแช่น้ำเปล่าทิ้งไว้ ๒ ชั่วโมง

๒) นำถุงมาใส่ขุยมะพร้าวให้เต็มถุงและมัดด้วยยางรัด

๓) นำถุงที่บรรจุมะพร้าวมากรีดตรงกลางและหุ้มที่ข้อของกิ่งของพริกไทยแล้วนำตอกหรือเชือกปอฟางมัดด้านล่างและบน ทิ้งไว้ ๒๐ – ๒๕ วัน ก็จะเห็นรากของพริกไทย

๔.๙.๒ *วิธีการปักชำ* มีขั้นตอนดังนี้

๑) นำดินมาผสมกับแกลบดำในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑

๒) นำถุงขนาด ๒ x ๖ นิ้ว มาบรรจุดินให้เต็ม

๓) นำกิ่งพันธุ์ของพริกไทยที่เป็นยอดของพริกไทยมาปักชำลงไปให้เหลือระยะของก้นถุงไว้ ๑ นิ้ว

๔) นำกิ่งพันธุ์ที่ปักชำแล้วไปเรียงในโดมที่เตรียมไว้เพื่อให้ควบแน่น ๑ เดือน โดยไม่ต้องรดน้ำ

๕) วิธีการเปิดโดยให้ค่อย ๆ เปิดด้านหน้าสูงประมาณ ๑๐ เซนติเมตรเปิดขึ้นเรื่อย ๆ จนครบ ๗ วันจึงเปิดออกทั้งหมด

๖) นำต้นมาพักไว้อีก ๑ เดือน ถึงจะพร้อมจำหน่าย

๔.๙.๓ *การเสียบยอด* มีขั้นตอนดังนี้

๑) นำต้นตอโคลูบินั่มที่มีอายุ ๒ เดือน มาตัดกลางข้อและขนาดความสูงของต้นตามความต้องการของลูกค้า

๒) นำกิ่งแขนงของพริกไทยมาปาดเป็นทรงคล้ายกับลิ่มโดยปาดซ้าย ขวา ยาวประมาณ ๑ นิ้ว

๓) นำต้นโคลูปินั่มมาฝ่าตรงกลางลึก ๑ นิ้ว

๔) นำกิ่งพันธุ์ของพริกไทยเสียบลงไปและพันด้วยเทปเสียบยอดโดยพันจากด้านล่างขึ้นด้านบน

๕) นำต้นที่พันเสร็จแล้วไปตั้งไว้ในร่มและรดน้ำปกติในระยะ ๑ – ๒ เดือน พร้อมนำไปปลูกหรือจำหน่าย

๕. ก้าวสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ

ได้ทำการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และนำปัญหาที่ประสบถือเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ และถ่ายทอดเทคนิคด้านการเกษตรให้กับบุคคลอื่น ๆ เป็นการสร้างเครือข่ายและทำให้เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนร่วมอาชีพการเกษตรด้วยกัน

บทที่ ๔
สรุปกระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

๑. นายนิพนธ์ แรมวิโรจน์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก
๒. นางหทัยชนก พินิจผล
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๙ จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ ๔
สรุปกระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

วิชากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer ได้วิเคราะห์การพัฒนาเกษตรกรตามลำดับขั้นตอนการพัฒนา คือ เกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่ระบบการผลิตให้มีคุณภาพ (ต้นน้ำ) การรวบรวมผลผลิต การแปรรูป การสร้างภาษีมูลค่าเพิ่ม (กลางน้ำ) การกระจายสินค้า การขนส่งและการตลาด (ปลายน้ำ) ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ กระบวนการเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer และการประเมินผลYoung Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

ส่วนที่ ๑ การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer เจ้าหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของเกษตรกร ดังนั้น ต้องเข้าใจบทบาทตัวตนนักส่งเสริมการเกษตร คือ

๑. ด้านข้อมูล

๑.๑ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรการเกษตรของประเทศ

๑) ส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

๒) เพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

๓) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมรวมถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๔) แก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

๕) พัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบที่มีอยู่ให้ทันสมัย

๖) เน้นทำปศุสัตว์ แปลงใหญ่ ให้ความสำคัญกับอาหารสุขภาพ

๗) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๘) ปริมาณการผลิตสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกับสภาพภูมิอากาศ

๙) เน้นทำวิจัย และพัฒนาเพิ่มขึ้น

๑๐) บูรณาการทำงานร่วมกันในทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติ

๑.๒ บทบาทของหน่วยงาน

๑) ศึกษาบริบทขององค์กรหรือหน่วยงานภาคี

๒) ศึกษาบริบทของกลุ่มงานบริหารภายในองค์กร

๒. ภารกิจรับผิดชอบงานส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่

๒.๑ กระบวนการผลิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ตั้งแต่ต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ

๒.๒ ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิต (IFPP)

๒.๓ พัฒนาและผลักดันพัฒนาเครือข่าย Young Smart Farmer ผ่านกลไกและเครื่องมือหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น ศพก. แปลงใหญ่ ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

๓. แผนปฏิบัติงาน

๓.๑ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

๓.๒ วิเคราะห์ข้อมูล ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ เช่น แผนภูมิต้นไม้ เช่น mind map Tree Diagram เป็นต้น

๓.๓ เขียนแผนปฏิบัติงาน (Action plan)

๓.๔ ปฏิบัติงานตามแผนและติดต่อสื่อสาร

๓.๕ ติดตาม/ประเมินผล

๓.๖ สรุป/รายงานผล

ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer

ประกอบด้วย ๔ เวที คือ

เวทีที่ ๑ ปรับกระบวนทัศน์ สร้างแรงจูงใจและจัดทำแผนการผลิต/การตลาด

การดำเนินงาน

๑. ประเมินคุณสมบัติ

๒. ปรับความคาดหวัง

๓. สร้างแรงจูงใจ

๔. ค้นหาวิธีการประกอบอาชีพการเกษตร

๕. จัดทำแผนกิจกรรม

๖. จัดตั้งกลุ่มเครือข่าย

เป้าหมายเพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกเกิดความภาคภูมิใจต่ออาชีพและมีแผนการผลิตการตลาด

เวทีที่ ๒ – ๓ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การดำเนินงาน

๑. แบ่งกลุ่มตามแผนการผลิต/ตลาด

๒. กำหนดประเด็นการเรียนรู้

๓. ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป้าหมายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูล

เวทีที่ ๔ นำเสนอผลการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่

การดำเนินงาน

๑. นำเสนอผลการดำเนินงานด้วยตนเอง

๒. กำหนดแผนการพัฒนากิจกรรม/พัฒนาตนเอง

๓. ประเมินคุณสมบัติด้วยตนเอง

เป้าหมายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเครือข่าย และเชื่อมโยงเครือข่าย

ส่วนที่ ๓ การประเมินผล Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ

ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน โดยใช้แบบฟอร์มเดียวกัน

ขั้นตอนที่ ๑ ประเมินผล คุณสมบัติเกษตรกรรุ่นใหม่เป็น Young Smart Farmer ประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน ๖ ข้อ ๑๕ ตัวบ่งชี้ใน ๑ ข้อคุณสมบัติดังกล่าวบ่งชี้ ๑ ข้อและต้องครบทั้ง ๖ ข้อคุณสมบัติ

ขั้นตอนที่ ๒ ประเมินผลคุณสมบัติ Young Smart Farmer เป็นเกษตรกรมืออาชีพผ่านคุณสมบัติทั้ง ๖ ข้อและ ๑๕ ตัวบ่งชี้

สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนา Young Smart Farmer สู่เกษตรกรมืออาชีพ คือ ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ นักส่งเสริมการเกษตรเข้าใจบทบาทตนเองต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และการประเมินผลที่เข้าสู่เกษตรกรมืออาชีพโดยมีรูปเกษตรกรเป็นผู้ประเมิน ซึ่งกระบวนการพัฒนายึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

บรรณานุกรม

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ๒๕๖๑. การสร้างเครือข่าย (Networking). แหล่งที่มา : http//www.ped.si mahidol.ac.th/site-data/mykku_med/๗๐๑๐๐๐๐๑๙/Networking.doae.

กัมปนาท เพ็ญสุภา และ ภูมิศักดิ์ ราศี. ๒๕๖๑. ศูนย์ติดตามและพยากรณ์เศรษฐกิจการเกษตร (Ku – OAE Foresight Center : KOFC)

กิติชัย รัตนะ. ๒๕๖๑. การสร้างกลุ่มและเครือข่ายในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. แหล่งที่มา : http//www.ieat.go.th/assets/uploads/ems/file/๒๐๑๖๐๔๐๗๑๗๓๒๓๐๑๕๙๖๗๙๔๔๐๖.pdf.

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. ๒๕๖๑. กระบวนทัศน์เกษตรกรรมยั่งยืน. แหล่งที่มา : http//www.mee.emu.ac.th/seminar/pdf/๑๔๘๒.pdf.

ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. ๒๕๕๕. เอกสารประกอบการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต กรมส่งเสริมการเกษตร.

วิฑูรย์ เลี่ยมจำรูญ. ๒๕๖๑. การพัฒนาอย่างยั่งยืน มุมมองจากด้านฐานทรัพยากรและเกษตรกรรม. แหล่งที่มา : www.stou.ac.th./Fovegin/Uplod.

สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดอุทัยธานี. ๒๕๕๘. ลุ่มน้ำสะแกกรัง กระบือดังอุทัยธานี.